

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

The Relationship Between Compassion Levels of Teachers from Different Branches and Their Attitudes Toward Individuals with Disabilities*

Farklı Branş Öğretmenlerinin Merhamet Düzeyleri ile Engellilere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

Mehmet Aydoğan** - Kürşat Arzuoğlu*** - Taner Atasoy****

Abstract: This study aims to examine the relationship between the compassion levels of teachers from different branches and their attitudes toward individuals with disabilities. The research was conducted using a quantitative research method based on the relational survey model. The study group consisted of 242 teachers working in the branches of physical education, music, visual arts, and special education in four districts of Istanbul, including 145 females and 97 males. The participants were reached through convenience sampling and online voluntary participation. Data were collected through a demographic information form, the Compassion Scale, and the Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale. The data were analyzed using frequency and percentage analyses, independent samples t-test, one-way ANOVA, Pearson correlation analysis, and multiple regression analysis. The findings revealed that teachers had high levels of compassion and generally positive attitudes toward individuals with disabilities. No significant differences were found in compassion levels and attitudes based on branch, gender, and receiving disability-related education. However,

* Ethical approval for this study was obtained from the Ethics Committee of Istanbul Gelişim University (Decision No. 2025-16; Date: August 29, 2025).

Bu çalışma için etik onay, İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar No: 2025-16; Tarih: 29 Ağustos 2025).

** Corresponding Author: Istanbul Gelisim University, Faculty of Sport Sciences, Department of Exercise and Sport Sciences for the Disabled

Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Egzersiz ve Spor Bilimleri Bölümü

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6856-8319>

m.aydgn66@gmail.com

*** Dr., Republic of Türkiye, Ministry of National Education, Bakırköy District Director of National Education

Dr., T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Bakırköy İlçe Millî Eğitim Müdürü

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8309-787X>

k.arzuoglu@hotmail.com

**** Assoc. Prof. Dr., Istanbul Gelisim University, Faculty of Sport Sciences, Department of Exercise and Sport Sciences for the Disabled

Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Egzersiz ve Spor Bilimleri Bölümü

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5885-0663>

tatasoy@gelisim.edu.tr

Cite as/ Atıf: Aydoğan, M., Arzuoğlu, K. & Atasoy, T. (2026). The relationship between compassion levels of teachers from different branches and their attitudes toward individuals with disabilities / Farklı branş öğretmenlerinin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Turkish Studies-Comparative Religious Studies*, 21(Ö1), 293-342. [Special Issues Dedicated to Prof. Dr. Mahmut Özer]. Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.90638>

Received/Geliş: 21 April/Nisan 2026

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 20 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

significant differences were observed in certain compassion sub-dimensions according to age, educational level, professional experience, school type, and having a family member with a disability. Significant but low-level relationships were found between the sub-dimensions of compassion and attitudes toward individuals with disabilities. The regression analysis showed that compassion sub-dimensions explained a limited proportion of the variance in attitudes toward individuals with disabilities. In conclusion, compassion-related affective characteristics are associated with teachers' attitudes toward individuals with disabilities; however, the cross-sectional and correlational design of the study does not allow causal inference.

Keywords: Compassion, Attitudes toward individuals with disabilities, Teacher, Disability.

Öz: Bu araştırmada, farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinin dört ilçesinde görev yapan beden eğitimi, müzik, resim ve özel eğitim branşlarından 145'i kadın, 97'si erkek olmak üzere toplam 242 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılara çevrimiçi gönüllü katılım yoluyla ulaşıldığından örneklem yöntemi uygun/kolayda örnekleme olarak değerlendirilmiştir. Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, Merhamet Ölçeği ve Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmış; analizlerde frekans ve yüzde analizi, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin merhamet düzeylerinin ve engellilere yönelik tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Branş, cinsiyet ve engellilerle ilgili eğitim alma değişkenlerine göre merhamet ve tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaş değişkeninde sevecenlik ve paylaşma bilinci alt boyutlarında, eğitim durumu değişkeninde yalnızca paylaşma bilinci alt boyutunda, mesleki tecrübe değişkeninde sevecenlik, paylaşma bilinci ve bilinçli farkındalık alt boyutlarında, okul statüsüne göre ise sevecenlik ve bağlantısızlık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ailede engelli birey bulunma durumunun merhametin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturduğu, ancak engellilere yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca merhametin olumlu alt boyutları ile engellilere yönelik tutum arasında pozitif, olumsuz alt boyutları ile ise negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Çoklu regresyon analizi, merhamet alt boyutlarının engellilere yönelik tutum puanındaki varyansın sınırlı bir bölümünü açıkladığını göstermiştir. Sonuç olarak, öğretmenlerin merhamet düzeyleri engellilere yönelik tutumlarıyla ilişkilidir; ancak kesitsel ve ilişkisel desen nedeniyle nedensel bir çıkarım yapılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, Engellilere yönelik tutum, Öğretmen, Engellilik.

Structured Abstract:

Teachers play a crucial role not only in students' academic progress but also in fostering learning environments that are inclusive, supportive, and fair. Their affective qualities, particularly compassion, may shape how they understand and respond to individual differences, including disability. Within inclusive education, 'teachers' attitudes toward individuals with disabilities play a crucial role in determining the effectiveness of educational practices within inclusive education. as a key factor influencing the effectiveness of educational practices. As a multidimensional construct, compassion encompasses kindness, recognition of shared humanity, mindfulness, and lower levels of indifference and detachment, and it may therefore contribute to the development of such attitudes. Although compassion and attitudes toward individuals with disabilities have each been addressed in previous research, studies examining the association between these variables among teachers from different subject areas are still limited. Accordingly, the present study sought to investigate the relationship between teachers' compassion levels and their attitudes toward individuals with disabilities and to examine whether these variables differ according to branch, gender, age, educational level, professional experience, school type, disability-related training, and the presence of a family member with a disability.

The study was designed within a quantitative framework based on the relational survey model. The sample comprised 242 teachers from different branches in Istanbul, including physical education, music, visual arts, and special education. Among the participants, 145 were female and 97 were male. Data were gathered through an online survey and voluntary participation; therefore, the sample was defined as a convenience sample rather than a simple random sample. The data collection tools included a Demographic Information Form, the Compassion Scale originally developed by Pommier (2011) and adapted into Turkish by Akdeniz and Deniz (2016), and the Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale developed by Dökmen (2000). The Compassion Scale consists of six subdimensions: kindness, indifference, awareness of sharing, disengagement, mindfulness, and separation. Since the scale has a multidimensional structure, the subdimensions were analysed separately. Higher scores on the Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale were interpreted as reflecting more positive attitudes. Skewness and kurtosis values were examined to assess normality, and the findings indicated that the data were appropriate for parametric analyses. Frequency and percentage analyses were used for descriptive statistics; independent samples t-tests and one-way ANOVA were applied for group comparisons; Tukey HSD was used for post-hoc comparisons where applicable; Pearson correlation analysis was used to identify relationships among variables; and multiple regression analysis was used to examine the joint predictive role of compassion sub-dimensions. Effect sizes were reported or interpreted through Cohen's d, partial eta squared, and shared variance values. Ethical approval was obtained from the İstanbul Gelişim University Ethics Committee (Decision No: 2025-16; Date: 29 August 2025).

The results indicated that teachers demonstrated high levels of compassion and generally positive attitudes toward individuals with disabilities. No statistically significant differences were found in compassion or attitude scores with respect to branch, gender, or participation in disability-related training. Nevertheless, several demographic variables yielded significant differences in certain compassion subdimensions. With regard to age, significant differences emerged in kindness and awareness of sharing, although the difference in kindness did not yield a specific group difference in Tukey HSD comparisons and should therefore be interpreted cautiously. In terms of educational level, significance was observed only in the awareness of sharing subdimension, with graduate degree holders scoring higher than undergraduate degree holders. For professional experience, significant differences were found in kindness, awareness of sharing, and mindfulness, and teachers with 16 years or more experience obtained higher scores than those with less experience in several group comparisons. According to school type, teachers employed in private schools had significantly higher kindness scores, whereas those working in public schools had significantly higher disengagement scores. Furthermore, having a family member with a disability led to significant differences across all compassion subdimensions; however, this variable did not produce a statistically significant difference in attitudes toward individuals with disabilities. Pearson correlation analysis showed that kindness, awareness of sharing, and mindfulness were positively associated with attitudes, while indifference, disengagement, and separation were negatively related to them. These relationships were low in magnitude. The multiple regression model

explained approximately 12% of the variance in attitudes toward individuals with disabilities, indicating that compassion subdimensions are related to attitudes but do not comprehensively account for them.

In conclusion, the findings suggest that compassion is an affective factor associated with teachers' attitudes toward individuals with disabilities. Although demographic variables did not create widespread differences in attitudes, several compassion subdimensions varied according to age, educational level, professional experience, school type, and having a family member with a disability. The correlation and regression results reveal that positive aspects of compassion are generally associated with more favourable attitudes toward individuals with disabilities, whereas negative aspects are associated with less favourable attitudes. However, the explanatory power of these relationships is limited, and the findings should be interpreted within the boundaries of the cross-sectional design, convenience sampling, online self-report data, and unequal subgroup sizes. These results indicate that affective characteristics These results suggest that teacher education and inclusive education practices should consider affective characteristics, but they should avoid making causal statements. in teacher education and inclusive education practices, but causal statements should be avoided. Future research may explore these relationships in broader and more diverse samples and include additional psychosocial variables to explain disability-related attitudes in educational settings more comprehensively.

Keywords: Compassion, Attitudes toward individuals with disabilities, Teacher, Disability.

ملخص منظم

يلعب المعلمون دوراً حاسماً ليس فقط في التقدم الأكاديمي للطلاب، بل أيضاً في تهيئة بيئات تعليمية شاملة وداعمة وعادلة. وقد تؤثر صفتهم العاطفية، ولا سيما التعاطف، على طريقة فهمهم للاختلافات الفردية — بما في ذلك الإعاقة — واستجاباتهم لها. وفي إطار التعليم الشامل، تلعب مواقف «المعلمين» تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة دوراً حاسماً في تحديد فعالية الممارسات التعليمية ضمن هذا النموذج، باعتبارها عاملاً رئيسياً يؤثر على فعالية تلك الممارسات. وباعتباره مفهوماً متعدد الأبعاد، يشمل التعاطف اللطف، والاعتراف بالإنسانية المشتركة، واليقظة الذهنية، وانخفاض مستويات اللامبالاة والانفصال، وبالتالي قد يسهم في تنمية مثل هذه المواقف. وعلى الرغم من أن كلاً من التعاطف والمواقف تجاه ذوي الإعاقة قد تم تناولهما في أبحاث سابقة، إلا أن الدراسات التي تبحث في العلاقة بين هذه المتغيرات بين المعلمين من مختلف التخصصات لا تزال محدودة. وبناءً على ذلك، سعت هذه الدراسة إلى استكشاف العلاقة بين مستويات التعاطف لدى المعلمين ومواقفهم تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة، ودراسة ما إذا كانت هذه المتغيرات تختلف وفقاً للتخصص، والجنس، والعمر، والمستوى التعليمي، والخبرة المهنية، ونوع المدرسة والتدريب المتعلق بالإعاقة، ووجود فرد من العائلة من ذوي الإعاقة.

صُممت الدراسة ضمن إطار عمل كمي يستند إلى نموذج الاستبيان العلاقي. وتألّفت العينة من 242 معلماً من تخصصات مختلفة في إسطنبول، بما في ذلك التربية البدنية والموسيقى والفنون البصرية والتربية الخاصة. ومن بين المشاركين، كان هناك 145 من الإناث و97 من الذكور. تم جمع البيانات من خلال استبيان عبر الإنترنت ومشاركة طوعية؛ ولذلك، تم تعريف العينة على أنها عينة ملائمة وليس عينة عشوائية بسيطة. وشملت أدوات جمع البيانات «نموذج المعلومات الديموغرافية»، و«مقياس التعاطف» الذي طوره في الأصل بومبييه (2011) وقام أكدينيز ودينيز (2016) بتكييفه إلى اللغة التركية، و«مقياس المواقف تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة» الذي طوره دوكمين (2000). يتألف مقياس التعاطف من ستة أبعاد فرعية: اللطف، واللامبالاة، والوعي بالمشاركة، والانزعاج، واليقظة الذهنية، والانفصال. ونظراً لأن المقياس يتمتع ببنية متعددة الأبعاد، فقد تم تحليل الأبعاد الفرعية بشكل منفصل. وفُسرت الدرجات الأعلى في مقياس المواقف تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة على أنها تعكس مواقف أكثر إيجابية. تم فحص قيم الانحراف والتقوس لتقييم التوزيع الطبيعي، وأشارت النتائج إلى أن البيانات مناسبة للتحليلات للعينات المستقلة وتحليل التباين الأحادي t البارامترية. استُخدمت تحليلات التكرار والنسبة المئوية للإحصاءات الوصفية؛ وطُبقت اختبارات للمقارنات اللاحقة حيثما كان ذلك مناسباً؛ واستُخدم تحليل ارتباط HSD لمقارنات المجموعات؛ واستُخدم اختبار توكي (ANOVA) الاتجاه بيرسون لتحديد العلاقات بين المتغيرات؛ واستُخدم تحليل الانحدار المتعدد لفحص الدور التنبئي المشترك للأبعاد الفرعية للتعاطف. تم الإبلاغ لكوهين، و«ايتا المربع الجزئي»، وقيم التباين المشترك. تم الحصول على الموافقة الأخلاقية «d» عن أجهام التأثير أو تفسيرها من خلال قيمة من لجنة الأخلاقيات بجامعة إسطنبول جيليشيم (القرار رقم: 16-2025، التاريخ: 29 أغسطس 2025).

أشارت النتائج إلى أن المعلمين أظهروا مستويات عالية من التعاطف ومواقف إيجابية بشكل عام تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة. لم تُلاحظ أي فروق ذات دلالة إحصائية في درجات التعاطف أو المواقف فيما يتعلق بالتخصص أو الجنس أو المشاركة في التدريب المتعلق بالإعاقة. ومع ذلك، أظهرت عدة متغيرات ديموغرافية فروقاً ذات دلالة إحصائية في بعض الأبعاد الفرعية للتعاطف. فيما يتعلق بالعمر، ظهرت فروق ذات دلالة إحصائية في اللطف والوعي بالمشاركة، على الرغم من أن الفرق في اللطف لم يسفر عن فرق محدد بين المجموعات في مقارنات ولذلك ينبغي تفسيره بحذر. من حيث المستوى التعليمي، لوحظت دلالة إحصائية فقط في البعد الفرعي «الوعي بالمشاركة»، حيث HSD توكي سجل حاملو الشهادات العليا درجات أعلى من حاملو الشهادات الجامعية. أما بالنسبة للخبرة المهنية، فقد تم العثور على اختلافات ذات دلالة إحصائية في اللطف، والوعي بالمشاركة، واليقظة الذهنية، وحصل المعلمون الذين لديهم 16 عاماً أو أكثر من الخبرة على درجات أعلى من أولئك الذين لديهم خبرة أقل في عدة مقارنات جماعية. ووفقاً لنوع المدرسة، سجل المعلمون العاملون في المدارس الخاصة درجات أعلى بشكل ملحوظ في اللطف، في حين سجل أولئك الذين يعملون في المدارس الحكومية درجات أعلى بشكل ملحوظ في «الانفصال». علاوة على ذلك،

أدى وجود فرد من العائلة من ذوي الإعاقة إلى اختلافات ذات دلالة إحصائية في جميع الأبعاد الفرعية للرحمة؛ ومع ذلك، لم ينتج عن هذا المتغير اختلاف ذو دلالة إحصائية في المواقف تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة. أظهر تحليل ارتباط بيرسون أن اللطف، والوعي بالمشاركة، واليقظة الذهنية ترتبط ارتباطاً إيجابياً بالمواقف، في حين أن اللامبالاة، والانفصال، والابتعاد ترتبط بها ارتباطاً سلبياً. وكانت هذه العلاقات ضعيفة من حيث الحجم. وقد فسر نموذج الانحدار المتعدد حوالي 12% من التباين في المواقف تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة، مما يشير إلى أن الأبعاد الفرعية للتعاطف مرتبطة بالمواقف ولكنها لا تفسرها بشكل شامل.

في الختام، تشير النتائج إلى أن التعاطف هو عامل عاطفي مرتبط بمواقف المعلمين تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة. وعلى الرغم من أن المتغيرات الديموغرافية لم تخلق اختلافات واسعة النطاق في المواقف، إلا أن العديد من الأبعاد الفرعية للتعاطف تباينت وفقاً للعمر، والمستوى التعليمي، والخبرة المهنية، ونوع المدرسة، ووجود فرد من العائلة من ذوي الإعاقة. وتكشف نتائج الارتباط والانحدار أن الجوانب الإيجابية للتعاطف ترتبط عموماً بمواقف أكثر إيجابية تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة، في حين ترتبط الجوانب السلبية بمواقف أقل إيجابية. ومع ذلك، فإن القدرة التفسيرية لهذه العلاقات محدودة، وينبغي تفسير النتائج في حدود التصميم المقطعي، وأخذ العينات حسب الملاءمة، وبيانات الإبلاغ الذاتي عبر الإنترنت، وعدم تساوي أحجام المجموعات الفرعية. تشير هذه النتائج إلى أن الخصائص العاطفية في تعليم المعلمين وممارسات التعليم الشامل يجب أن تؤخذ في الاعتبار، ولكن ينبغي تجنب إصدار أحكام مسببة. قد تستكشف الأبحاث المستقبلية هذه العلاقات في عينات أوسع نطاقاً وأكثر تنوعاً، وتشمل متغيرات نفسية-اجتماعية إضافية لتفسير المواقف المتعلقة بالإعاقة في البيئات التعليمية بشكل أكثر شمولية.

الكلمات المفتاحية: التعاطف، المواقف تجاه الأشخاص ذوي الإعاقة، المعلم، الإعاقة

Résumé Structuré:

Les enseignants jouent un rôle crucial non seulement dans la progression scolaire des élèves, mais aussi dans la création d'environnements d'apprentissage inclusifs, solidaires et équitables. Leurs qualités affectives, en particulier la compassion, peuvent influencer la manière dont ils appréhendent les différences individuelles, y compris le handicap, et y réagissent. Dans le cadre de l'éducation inclusive, les attitudes des enseignants envers les personnes en situation de handicap jouent un rôle crucial dans l'efficacité des pratiques éducatives. Elles constituent en effet un facteur clé influant sur l'efficacité de ces pratiques. En tant que concept multidimensionnel, la compassion englobe la bienveillance, la reconnaissance d'une humanité commune, la pleine conscience, ainsi que des niveaux moindres d'indifférence et de détachement ; elle peut donc contribuer au développement de telles attitudes. Bien que la compassion et les attitudes envers les personnes en situation de handicap aient chacune fait l'objet de recherches antérieures, les études examinant l'association entre ces variables chez des enseignants de différentes disciplines restent encore limitées. En conséquence, la présente étude visait à examiner la relation entre les niveaux de compassion des enseignants et leurs attitudes envers les personnes en situation de handicap, ainsi qu'à déterminer si ces variables varient en fonction de la discipline enseignée, du genre, de l'âge, du niveau d'études, de l'expérience professionnelle, du type d'établissement scolaire, de la formation liée au handicap et de la présence d'un membre de la famille en situation de handicap.

L'étude a été conçue dans un cadre quantitatif s'appuyant sur le modèle d'enquête relationnelle. L'échantillon était composé de 242 enseignants issus de différentes disciplines à Istanbul, notamment l'éducation physique, la musique, les arts plastiques et l'éducation spécialisée. Parmi les participants, 145 étaient des femmes et 97 des hommes. Les données ont été recueillies par le biais d'une enquête en ligne et d'une participation volontaire; par conséquent, l'échantillon a été défini comme un échantillon de commodité plutôt que comme un échantillon aléatoire simple. Les outils de collecte de données comprenaient un formulaire d'informations démographiques, l'échelle de compassion initialement développée par Pommier (2011) et adaptée en turc par Akdeniz et Deniz (2016), ainsi que l'échelle des attitudes envers les personnes en situation de handicap développée par Dökmen (2000). L'échelle de compassion comprend six sous-dimensions: la bienveillance, l'indifférence, la conscience du partage, le désengagement, la pleine conscience et la séparation. L'échelle présente une structure multidimensionnelle; les sous-dimensions ont été analysées séparément. Des scores plus élevés sur l'échelle des attitudes envers les personnes en situation de handicap ont été interprétés comme reflétant des attitudes plus positives. Les valeurs d'asymétrie et de kurtosis ont été examinées pour évaluer la normalité, et les résultats ont indiqué que les données se prêtaient à des analyses paramétriques. Des analyses de fréquence et de pourcentage ont été utilisées pour les statistiques descriptives; des tests t sur échantillons indépendants et une ANOVA à un facteur ont été appliqués pour les comparaisons entre groupes; le test de Tukey HSD a été utilisé pour les comparaisons post-hoc lorsque cela était applicable; une analyse de corrélation de Pearson a été utilisée pour identifier les relations entre les variables; et une analyse de régression multiple a été utilisée pour examiner le rôle prédictif conjoint des sous-dimensions de la compassion. Les tailles d'effet ont été rapportées ou interprétées à l'aide des valeurs de d de Cohen, de l'eta

carré partiel et de la variance partagée. Une autorisation éthique a été obtenue auprès du comité d'éthique de l'université Gelişim d'Istanbul (décision n° 2025-16; date: 29 août 2025).

Les résultats ont montré que les enseignants faisaient preuve de niveaux élevés de compassion et d'attitudes globalement positives envers les personnes en situation de handicap. Aucune différence statistiquement significative n'a été constatée dans les scores de compassion ou d'attitude en fonction de la filière, du genre ou de la participation à une formation liée au handicap. Néanmoins, plusieurs variables démographiques ont révélé des différences significatives dans certaines sous-dimensions de la compassion. En ce qui concerne l'âge, des différences significatives sont apparues en matière de bienveillance et de conscience du partage, bien que la différence observée pour la bienveillance n'ait pas donné lieu à une différence spécifique entre les groupes lors des comparaisons HSD de Tukey et doit donc être interprétée avec prudence. En termes de niveau d'études, une différence significative n'a été observée que dans la sous-dimension de la conscience du partage, les titulaires d'un diplôme de troisième cycle obtenant des scores plus élevés que les titulaires d'un diplôme de premier cycle. Concernant l'expérience professionnelle, des différences significatives ont été constatées en matière de bienveillance, de conscience du partage et de pleine conscience, et les enseignants ayant 16 ans d'expérience ou plus ont obtenu des scores plus élevés que ceux ayant moins d'expérience dans plusieurs comparaisons de groupes. Selon le type d'établissement, les enseignants employés dans des écoles privées présentaient des scores de bienveillance significativement plus élevés, tandis que ceux travaillant dans des écoles publiques présentaient des scores de désengagement significativement plus élevés. De plus, le fait d'avoir un membre de la famille en situation de handicap a entraîné des différences significatives dans toutes les sous-dimensions de la compassion ; cependant, cette variable n'a pas produit de différence statistiquement significative dans les attitudes envers les personnes en situation de handicap. L'analyse de corrélation de Pearson a montré que la bienveillance, la conscience du partage et la pleine conscience étaient positivement associées aux attitudes, tandis que l'indifférence, le désengagement et la séparation y étaient négativement liées. Ces relations étaient de faible ampleur. Le modèle de régression multiple expliquait environ 12 % de la variance des attitudes envers les personnes en situation de handicap, ce qui indique que les sous-dimensions de la compassion sont liées aux attitudes mais ne les expliquent pas entièrement.

En conclusion, les résultats suggèrent que la compassion est un facteur affectif associé aux attitudes des enseignants envers les personnes en situation de handicap. Bien que les variables démographiques n'aient pas entraîné de différences généralisées dans les attitudes, plusieurs sous-dimensions de la compassion variaient en fonction de l'âge, du niveau d'études, de l'expérience professionnelle, du type d'établissement scolaire et du fait d'avoir un membre de la famille en situation de handicap. Les résultats de corrélation et de régression révèlent que les aspects positifs de la compassion sont généralement associés à des attitudes plus favorables envers les personnes en situation de handicap, tandis que les aspects négatifs sont associés à des attitudes moins favorables. Toutefois, la puissance explicative de ces relations est limitée, et les résultats doivent être interprétés en tenant compte des contraintes liées au plan d'étude transversal, à l'échantillonnage par commodité, aux données issues d'auto-évaluations en ligne et aux tailles inégales des sous-groupes. Ces résultats indiquent que les caractéristiques affectives. Ces résultats suggèrent que la formation des enseignants et les pratiques d'éducation inclusive devraient prendre en compte les caractéristiques affectives, mais il convient d'éviter toute affirmation de nature causale. dans la formation des enseignants et les pratiques d'éducation inclusive, mais il convient d'éviter toute affirmation de nature causale. De futures recherches pourraient explorer ces relations à partir d'échantillons plus larges et plus diversifiés, et inclure des variables psychosociales supplémentaires afin d'expliquer de manière plus exhaustive les attitudes liées au handicap dans les contextes éducatifs.

Mots-clés: Compassion, Attitudes envers les personnes en situation de handicap, Enseignant, Handicap.

Resumen Estructurado:

Los docentes desempeñan un papel crucial no solo en el progreso académico de los alumnos, sino también a la hora de fomentar entornos de aprendizaje inclusivos, solidarios y justos. Sus cualidades afectivas, en particular la compasión, pueden influir en la forma en la que comprenden y responden a las diferencias individuales, incluida la discapacidad. En el marco de la educación inclusiva, las actitudes de los docentes hacia las personas con discapacidad desempeñan un papel crucial a la hora de determinar la eficacia de las

prácticas educativas, constituyéndose en un factor clave que influye en dicha eficacia. La compasión es un concepto que incluye la amabilidad, el reconocimiento de que todos compartimos la misma humanidad, la atención plena y una menor indiferencia y distancia. Esto ayuda a fomentar actitudes positivas. Aunque tanto la compasión como las actitudes hacia las personas con discapacidad se han abordado por separado en investigaciones anteriores, los estudios que examinan la asociación entre estas variables entre docentes de diferentes áreas de enseñanza siguen siendo escasos. En consecuencia, el presente estudio se propuso investigar la relación entre los niveles de compasión de los docentes y sus actitudes hacia las personas con discapacidad. Además, se examinó si estas variables difieren según la especialidad, el género, la edad, el nivel educativo, la experiencia profesional, el tipo de centro de enseñanza, la formación relacionada con la discapacidad y la presencia de un familiar con discapacidad.

El estudio se diseñó dentro de un marco cuantitativo basado en el modelo de encuesta relacional. La muestra estuvo compuesta por 242 docentes de diferentes especialidades en Estambul, entre ellas educación física, música, artes plásticas y educación especial. De los participantes, 145 eran mujeres y 97 hombres. Los datos se recopilaban mediante una encuesta en línea y la participación voluntaria; por lo tanto, la muestra se definió como una muestra de conveniencia en lugar de una muestra aleatoria simple. Las herramientas de recopilación de datos incluyeron un formulario de información demográfica, la Escala de Compasión desarrollada originalmente por Pommier (2011) y adaptada al turco por Akdeniz y Deniz (2016), y la Escala de Actitudes hacia las Personas con Discapacidad desarrollada por Dökmen (2000). La Escala de Compasión consta de seis subdimensiones: amabilidad, indiferencia, conciencia de compartir, distanciamiento, atención plena y separación. Dado que la escala tiene una estructura multidimensional, las subdimensiones se analizaron por separado. Las puntuaciones más altas en la Escala de Actitudes hacia las Personas con Discapacidad se interpretaron como un reflejo de actitudes más positivas. Se examinaron los valores de asimetría y curtosis para evaluar la normalidad, y los resultados indicaron que los datos se adecuaban para análisis paramétricos. Se utilizaron análisis de frecuencia y porcentajes para las estadísticas descriptivas. Se aplicaron pruebas t para muestras independientes y ANOVA unidireccional para las comparaciones entre grupos. Se utilizó la prueba de Tukey HSD para las comparaciones post hoc cuando procedía. Se empleó el análisis de correlación de Pearson para identificar relaciones entre las variables. Además, aplicaron pruebas t para muestras independientes y ANOVA unidireccional para las comparaciones entre grupos. Se utilizó la prueba de Tukey HSD para las comparaciones post hoc cuando procedía. Se empleó el análisis de correlación de Pearson para identificar relaciones entre las variables. También utilizó la prueba de Tukey HSD para las comparaciones post hoc cuando procedía; se empleó el análisis de correlación de Pearson para identificar relaciones entre las variables; y se utilizó una regresión múltiple para examinar el papel predictivo conjunto de las subdimensiones de la compasión. Los tamaños del efecto se expresaron o interpretaron mediante los valores de d de Cohen, η^2 cuadrado parcial y varianza compartida. Se obtuvo la aprobación ética del Comité de Ética de la Universidad Gelişim de Estambul (Decisión n.º: 2025-16; Fecha: 29 de agosto de 2025).

Los resultados indicaron que los profesores mostraban altos niveles de compasión y actitudes generalmente positivas hacia las personas con discapacidad. No se encontraron diferencias estadísticamente significativas en las puntuaciones de compasión o actitud en función de la especialidad, el género o la participación en formación relacionada con la discapacidad. No obstante, varias variables demográficas arrojaron diferencias significativas en determinadas subdimensiones de la compasión. En cuanto a la edad, se encontraron diferencias importantes en la amabilidad y en la conciencia de compartir. Sin embargo, las diferencias en amabilidad no mostraron una variación clara entre los grupos en las comparaciones HSD de Tukey, así que hay que tener cuidado al interpretarlas. En cuanto al nivel educativo, solo se observó significación en la subdimensión de la conciencia de compartir, en la que los titulares de un título de posgrado obtuvieron puntuaciones más altas que los de un título de grado. En cuanto a la experiencia profesional, se encontraron diferencias significativas en amabilidad, conciencia de compartir y atención plena, y los docentes con 16 años o más de trayectoria obtuvieron puntuaciones más altas que aquellos con menos experiencia en varias comparaciones entre grupos. Según el tipo de establecimiento educativo, los docentes empleados en centros privados obtuvieron puntuaciones significativamente más altas en amabilidad, mientras que los que trabajaban en centros públicos lograron puntuaciones significativamente más altas en desconexión. Tener un familiar con discapacidad generó diferencias significativas en todas las áreas de la compasión. Sin embargo, esta situación no mostró una diferencia estadísticamente significativa en las actitudes hacia las personas con

discapacidad. El análisis de correlación de Pearson mostró que la amabilidad, la conciencia de compartir y la atención plena se asociaban positivamente con las actitudes, mientras que la indiferencia, la desconexión y la separación se relacionaban negativamente con ellas. Estas relaciones fueron de baja magnitud. El modelo de regresión múltiple mostró que alrededor del 12 % de la variación en las actitudes hacia las personas con discapacidad se debía a las subdimensiones de la compasión. Esto significa que estas subdimensiones están relacionadas con las actitudes, pero no las explican completamente.

En conclusión, los resultados sugieren que la compasión es un factor afectivo asociado a las actitudes de los docentes hacia las personas con discapacidad. Si bien las variables demográficas no produjeron variaciones generalizadas en las actitudes, varias subdimensiones de la compasión sí cambiaron diferencias generalizadas en las actitudes; varias subdimensiones de la compasión variaron en función de la edad, el nivel educativo, la experiencia profesional, el tipo de centro educativo y el hecho de tener un familiar con discapacidad. Los resultados de la correlación y la regresión revelan que los aspectos positivos de la compasión se asocian, en general, con actitudes más favorables hacia las personas con discapacidad, mientras que los aspectos negativos se asocian con actitudes menos favorables. Sin embargo, el poder explicativo de estas relaciones es limitado, y los resultados deben entenderse dentro de las restricciones, y los resultados deben interpretarse dentro de los límites del diseño transversal, el muestreo por conveniencia, los datos de autoinforme en línea y los tamaños desiguales de los subgrupos. Estos resultados indican que las características afectivas... Estos resultados sugieren que la formación del profesorado en las prácticas de educación inclusiva debe evitar prácticas de educación inclusiva; deben tener en cuenta las características afectivas, pero deben evitarse las afirmaciones causales. En la formación del profesorado en las prácticas de educación inclusiva, se deben evitar prácticas de educación inclusiva, pero deben evitarse las afirmaciones causales. Futuros estudios podrían investigar estas relaciones en grupos más grandes y variados, e incluir más variables psicosociales para explicar de manera más completa las actitudes hacia la discapacidad en las escuelas.

Palabras clave: Compasión, Actitudes hacia las personas con discapacidad, Docente, Discapacidad.

结构化摘要:

教师不仅在学生的学业进步中发挥着关键作用，而且在营造包容、支持和公平的学习环境方面也至关重要。教师的情感特质，尤其是同情心，可能会影响他们对个体差异（包括残疾）的理解和应对方式。在融合教育中，教师对残疾人的态度是决定融合教育实践中教育效果的关键因素。作为一种多维概念，同情心包含仁慈、对共同人性的认可、正念，以及较低程度的冷漠和疏离，因此可能有助于此类态度的形成。尽管先前研究已分别探讨了同情心和对残障人士的态度，但针对不同学科领域教师中这些变量之间关联性的研究仍然有限。因此，本研究旨在探究教师的同理心水平与其对残障人士的态度之间的关系，并考察这些变量是否因学科、性别、年龄、受教育程度、专业经验、学校类型、残障相关培训以及家庭成员中是否有残障人士等因素而存在差异。

本研究采用基于关系调查模型的定量研究框架。样本包括来自伊斯坦布尔不同学科领域的242名教师，涵盖体育、音乐、视觉艺术和特殊教育等领域。其中，145名为女性，97名为男性。数据通过在线调查和自愿参与收集；因此，该样本被定义为便利抽样，而非简单随机抽样。数据收集工具包括《人口统计信息表》、由Pommier（2011）最初开发并由Akdeniz和Deniz（2016）改编为土耳其语的“同情量表”，以及由Dökmen（2000）开发的“对残疾人态度量表”。“同情量表”由六个子维度组成：仁慈、冷漠、分享意识、疏离、正念和分离。由于该量表具有多维结构，因此对各子维度进行了单独分析。在“对残疾人态度量表”中，得分越高被解释为反映越积极的态度。通过检查偏度和峰度值来评估正态性，结果表明数据适合进行参数分析。描述性统计采用频数和百分比分析；组间比较采用独立样本t检验和单因素方差分析（ANOVA）；在适用情况下，事后比较采用Tukey HSD检验；皮尔逊相关分析用于

识别变量间的关联；多元回归分析用于考察同情心各子维度的联合预测作用。效应量通过Cohen's d 、部分eta平方和共享方差值进行报告或解释。本研究已获得伊斯坦布尔格利希姆大学伦理委员会的伦理批准（批准号：2025-16；日期：2025年8月29日）。

结果表明，教师表现出较高的同情心水平，并对残疾人持总体积极的态度。在同情心或态度得分方面，无论按专业方向、性别或是否参加过残疾相关培训进行分析，均未发现统计学上的显著差异。然而，若干人口统计学变量在某些同情心子维度上呈现出显著差异。就年龄而言，“友善”和“分享意识”两个子维度出现了显著差异，尽管在“友善”子维度上，Tukey HSD 比较未显示出特定群体的差异，因此应谨慎解读。就教育程度而言，仅在“分享意识”子维度上观察到显著差异，其中研究生学位持有者的得分高于本科生。在专业经验方面，“友善”、“分享意识”和“正念”均存在显著差异，且在多项组间比较中，拥有16年及以上教龄的教师得分高于教龄较短的教师。按学校类型来看，私立学校教师的“友善”得分显著更高，而公立学校教师的“疏离感”得分则显著更高。此外，家庭中有残障成员这一因素在所有同情心子维度上均导致显著差异；然而，该变量在对残障人士的态度方面并未产生统计学上的显著差异。皮尔逊相关分析显示，仁慈、分享意识和正念与态度呈正相关，而冷漠、疏离和隔离则与态度呈负相关。这些相关关系的相关系数较小。多元回归模型解释了教师对残疾人态度的约12%的变异性，表明同情心的各子维度虽与态度相关，但并不能全面解释这种态度。

综上所述，研究结果表明，同理心是与教师对残疾人态度相关的情感因素。尽管人口统计学变量并未在态度上产生广泛差异，但同理心的若干子维度会因年龄、教育水平、专业经验、学校类型以及是否拥有残疾家庭成员而有所不同。相关性和回归分析结果显示，同理心的积极方面通常与对残疾人更积极的态度相关，而消极方面则与较不积极的态度相关。然而，这些关系的解释力有限，且研究结果应结合横断面研究设计、便利抽样、在线自填问卷数据以及各亚组样本量不均衡等因素进行解读。这些结果表明，在教师教育和融合教育实践中应考虑情感特征，但应避免作出因果推断。未来研究可在更广泛、更多样化的样本中探索这些关系，并纳入额外的心理社会变量，以更全面地解释教育环境中与残疾相关的态度。

关键词：同情心，对残疾人的态度，教师，残疾。

Структурированное Резюме:

Учителя играют решающую роль не только в академической успеваемости учащихся, но и в формировании инклюзивной, благоприятной и справедливой учебной среды. Их эмоциональные качества, в частности сострадание, могут определять то, как они понимают индивидуальные различия, включая инвалидность, и реагируют на них. В рамках инклюзивного образования отношение учителей к людям с инвалидностью играет ключевую роль в определении эффективности образовательных практик. Будучи многомерным понятием, сострадание включает в себя доброту, признание общей человечности, внимательность, а также более низкий уровень безразличия и отстраненности, и, следовательно, может способствовать формированию таких отношений. Хотя сострадание и отношение к людям с инвалидностью уже рассматривались в предыдущих исследованиях, количество работ, посвященных изучению взаимосвязи между этими переменными среди учителей разных предметных областей, по-прежнему ограничено. Соответственно, целью настоящего исследования было изучение взаимосвязи между уровнем сострадания учителей и их отношением к людям с инвалидностью, а также выяснение того, различаются ли эти переменные в зависимости от предметной

области, пола, возраста, уровня образования, профессионального опыта, типа школы, прохождения подготовки по вопросам инвалидности и наличия члена семьи с инвалидностью.

Исследование было построено в рамках количественного подхода на основе модели реляционного опроса. Выборка включала 242 учителя различных предметных областей в Стамбуле, в том числе учителей физической культуры, музыки, изобразительного искусства и специального образования. Среди участников 145 составляли женщины и 97 — мужчины. Сбор данных осуществлялся посредством онлайн-опроса на добровольной основе; поэтому выборка была определена как удобная выборка, а не как простая случайная выборка. Инструменты сбора данных включали анкету с демографической информацией; Шкалу сострадания, первоначально разработанную Помме (2011) и адаптированную на турецкий язык Акденизом и Денизом (2016); а также Шкалу отношения к людям с инвалидностью, разработанную Дёкменом (2000). Шкала сострадания состоит из шести поддименсий: доброта, безразличие, осознание необходимости делиться, отстраненность, внимательность и отделенность. Поскольку шкала имеет многомерную структуру, поддименсии анализировались отдельно. Более высокие баллы по шкале отношения к людям с инвалидностью интерпретировались как отражение более позитивного отношения. Для оценки нормальности распределения были проанализированы показатели асимметрии и эксцесса, и полученные результаты показали, что данные подходят для параметрического анализа. Для описательной статистики использовались анализ частоты и процентный анализ; для сравнения групп применялись t-критерии для независимых выборок и однофакторный дисперсионный анализ (ANOVA); для пост-hoc-сравнений, где это было уместно, использовался критерий Туки HSD; для выявления взаимосвязей между переменными применялся корреляционный анализ Пирсона; а для изучения совместной прогностической роли субдименсий сострадания использовался множественный регрессионный анализ. Величина эффекта указывалась или интерпретировалась с помощью показателей d Коэна, частичного эта-квадрата и общей дисперсии. Этическое одобрение было получено от Комитета по этике Стамбульского университета «Гелишим» (Решение № 2025-16; Дата: 29 августа 2025 г.).

Результаты показали, что учителя демонстрировали высокий уровень сострадания и в целом положительное отношение к людям с инвалидностью. Не было выявлено статистически значимых различий в показателях сострадания или отношения в зависимости от специальности, пола или участия в тренингах, связанных с вопросами инвалидности. Тем не менее, по ряду демографических переменных были обнаружены значимые различия в определенных подкомпонентах сострадания. Что касается возраста, значимые различия проявились в подкомпонентах «доброта» и «осознание необходимости делиться», хотя различие в «доброте» не привело к выявлению конкретных групповых различий при сравнении по методу Tukey HSD и, следовательно, должно интерпретироваться с осторожностью. Что касается уровня образования, значимость наблюдалась только в подкатегории «осознание необходимости делиться», причем обладатели степени магистра набрали больше баллов, чем обладатели степени бакалавра. В отношении профессионального опыта значимые различия были обнаружены в доброте, осознании необходимости делиться и внимательности, причем учителя со стажем 16 лет и более получили более высокие оценки, чем учителя с меньшим стажем, в нескольких групповых сравнениях. В зависимости от типа школы учителя, работающие в частных школах, имели значительно более высокие оценки по доброте, тогда как учителя, работающие в государственных школах, имели значительно более высокие оценки по отстраненности. Кроме того, наличие члена семьи с инвалидностью приводило к значимым различиям по всем подкомпонентам сострадания; однако эта переменная не давала статистически значимой разницы в отношении к людям с инвалидностью. Анализ корреляции Пирсона показал, что доброта, осознание необходимости делиться и внимательность положительно коррелировали с отношением, в то время как безразличие, отстраненность и отчуждение были с ним отрицательно связаны. Эти взаимосвязи были слабыми по величине. Модель множественной регрессии объясняла примерно 12 % дисперсии в отношении к людям с инвалидностью, что указывает на то, что подкомпоненты сострадания связаны с таким отношением, но не объясняют его в полной мере.

В заключение, полученные результаты свидетельствуют о том, что сострадание является аффективным фактором, связанным с отношением учителей к людям с инвалидностью. Хотя демографические переменные не привели к значительным различиям в отношении, некоторые субдименсии сострадания варьировались в зависимости от возраста, уровня образования,

профессионального опыта, типа школы и наличия члена семьи с инвалидностью. Результаты корреляции и регрессии показывают, что положительные аспекты сострадания, как правило, связаны с более благоприятным отношением к людям с инвалидностью, тогда как отрицательные аспекты — с менее благоприятным отношением. Однако объясняющая сила этих взаимосвязей ограничена, и полученные результаты следует интерпретировать с учетом ограничений, связанных с поперечным дизайном исследования, выборочным отбором, данными онлайн-самоотчетов и неравными размерами подгрупп. Эти результаты указывают на то, что аффективные характеристики должны учитываться в подготовке учителей и практике инклюзивного образования, однако следует избегать выдвигания причинно-следственных утверждений. В будущих исследованиях можно изучить эти взаимосвязи на более широких и разнообразных выборках и включить дополнительные психосоциальные переменные, чтобы более всесторонне объяснить отношение к инвалидности в образовательной среде.

Ключевые слова: сострадание, отношение к людям с инвалидностью, учитель, инвалидность.

संरचित सारांश:

शिक्षक न केवल छात्रों की शैक्षणिक प्रगति में, बल्कि समावेशी, सहायक और निष्पक्ष सीखने के वातावरण को बढ़ावा देने में भी महत्वपूर्ण भूमिका निभाते हैं। उनके भावनात्मक गुण, विशेष रूप से करुणा, यह आकार दे सकते हैं कि वे व्यक्तिगत मतभेदों, जिसमें विकलांगता भी शामिल है, को कैसे समझते और उन पर प्रतिक्रिया करते हैं। समावेशी शिक्षा के भीतर, विकलांग व्यक्तियों के प्रति 'शिक्षकों' के दृष्टिकोण समावेशी शिक्षा के भीतर शैक्षिक प्रथाओं की प्रभावशीलता को निर्धारित करने में एक प्रमुख कारक के रूप में महत्वपूर्ण भूमिका निभाते हैं।

एक बहुआयामी अवधारणा के रूप में, करुणा में दया, साझा मानवता की मान्यता, सचेतता, और उदासीनता तथा अलगाव के निम्न स्तर शामिल हैं, और इसलिए यह ऐसे दृष्टिकोणों के विकास में योगदान कर सकती है। यद्यपि पिछले शोध में करुणा और विकलांग व्यक्तियों के प्रति दृष्टिकोण, दोनों पर अलग-अलग ध्यान दिया गया है, फिर भी विभिन्न विषय क्षेत्रों के शिक्षकों के बीच इन चरों के बीच के संबंध की जांच करने वाले अध्ययन अभी भी सीमित हैं। तदनुसार, वर्तमान अध्ययन का उद्देश्य शिक्षकों के करुणा स्तर और दिव्यांग व्यक्तियों के प्रति उनके दृष्टिकोण के बीच संबंध की जांच करना और यह परीक्षण करना था कि क्या ये चर शाखा, लिंग, आयु, शैक्षिक स्तर, व्यावसायिक अनुभव, स्कूल का प्रकार, विकलांगता-संबंधी प्रशिक्षण और परिवार के किसी सदस्य के दिव्यांग होने की उपस्थिति के अनुसार भिन्न होते हैं।

यह अध्ययन संबंधपरक सर्वेक्षण मॉडल पर आधारित एक मात्रात्मक ढांचे के भीतर तैयार किया गया था। नमूने में इस्तांबुल में विभिन्न शाखाओं के 242 शिक्षक शामिल थे, जिसमें शारीरिक शिक्षा, संगीत, दृश्य कला और विशेष शिक्षा शामिल हैं। प्रतिभागियों में से, 145 महिलाएं और 97 पुरुष थे। डेटा एक ऑनलाइन सर्वेक्षण और स्वैच्छिक भागीदारी के माध्यम से एकत्र किया गया था; इसलिए, नमूने को साधारण यादृच्छिक नमूने के बजाय एक सुविधा नमूना के रूप में परिभाषित किया गया था। डेटा संग्रह उपकरणों में एक जनसांख्यिकीय सूचना प्रपत्र, मूल रूप से पोमियर (2011) द्वारा विकसित और अकेडेनिज़ और डेनिज़ (2016) द्वारा तुर्की में अनुकूलित करुणा पैमाना, और डोक्मेन (2000) द्वारा विकसित विकलांग व्यक्तियों के प्रति दृष्टिकोण पैमाना शामिल थे। दया मापक्रम में छह उप-आयाम होते हैं: दयालुता, उदासीनता, साझा करने की जागरूकता, अलगाव, सचेतता, और पृथक्करण। चूंकि इस मापक्रम की संरचना बहुआयामी है, इसलिए उप-आयामों का अलग से विश्लेषण किया गया। विकलांग व्यक्तियों के प्रति दृष्टिकोण मापक्रम पर उच्च अंकों को अधिक सकारात्मक दृष्टिकोण को दर्शाने वाला माना गया। सामान्य वितरण का आकलन करने के लिए विचरण (स्कीनेस) और कर्टोसिस मानों की जांच की गई, और निष्कर्ष से पता चला कि डेटा पैरामीट्रिक विश्लेषण के लिए उपयुक्त था। वर्णनात्मक सांख्यिकी के लिए आवृत्ति और प्रतिशत विश्लेषण का उपयोग किया गया; समूह तुलना के लिए स्वतंत्र नमूना टी-परीक्षण और एक-तरफा एएनओवीए (one-way ANOVA) लागू किए गए; जहां लागू हो, वहां पोस्ट-हॉक तुलना के लिए ट्यूकी एचएसडी (Tukey HSD) का उपयोग किया गया; चरों के बीच संबंधों की पहचान करने के लिए पियरसन सहसंबंध विश्लेषण का उपयोग किया गया; और करुणा के उप-आयामों की संयुक्त भविष्यसूचक भूमिका की जांच करने के लिए बहु-प्रतिगमन विश्लेषण का उपयोग किया गया।

प्रभाव के आकार को कोहेन के d , आंशिक η^2 स्क्वायर, और साझा विचरण मानों के माध्यम से रिपोर्ट या व्याख्या किया गया। इस्तांबुल गेलीशिम विश्वविद्यालय की नैतिकता समिति (निर्णय संख्या: 2025-16; दिनांक: 29 अगस्त 2025) से नैतिक अनुमोदन प्राप्त किया गया।

परिणामों से पता चला कि शिक्षकों ने विकलांग व्यक्तियों के प्रति उच्च स्तर की करुणा और आम तौर पर सकारात्मक दृष्टिकोण प्रदर्शित किया।

शाखा, लिंग, या विकलांगता-संबंधी प्रशिक्षण में भागीदारी के संबंध में करुणा या रवैये के स्कोर में कोई सांख्यिकीय रूप से महत्वपूर्ण अंतर नहीं पाया गया। फिर भी, कई जनसांख्यिकीय चरों ने कुछ करुणा उप-आयामों में महत्वपूर्ण अंतर उत्पन्न किए। उम्र के संबंध में, दयालुता और साझा करने की जागरूकता में महत्वपूर्ण अंतर सामने आए, हालांकि दयालुता में अंतर ने टुकी एचएसडी (Tukey HSD) तुलनाओं में किसी विशिष्ट समूह अंतर को जन्म नहीं दिया और इसलिए इसे सावधानीपूर्वक व्याख्या किया जाना चाहिए। शैक्षिक स्तर के मामले में, केवल साझा करने की जागरूकता उप-आयाम में ही महत्व देखा गया, जिसमें स्नातक डिग्री धारकों ने स्नातक पूर्व डिग्री धारकों की तुलना में अधिक अंक प्राप्त किए। व्यावसायिक अनुभव के लिए, दया, साझा करने की जागरूकता और सचेतता में महत्वपूर्ण अंतर पाए गए, और 16 वर्ष या उससे अधिक अनुभव वाले शिक्षकों ने कई समूह तुलनाओं में कम अनुभव वाले लोगों की तुलना में अधिक अंक प्राप्त किए। स्कूल के प्रकार के अनुसार, निजी स्कूलों में काम करने वाले शिक्षकों के दया के अंक काफी अधिक थे, जबकि सार्वजनिक स्कूलों में काम करने वालों के अलगाव के अंक काफी अधिक थे।

इसके अलावा, किसी परिवार के सदस्य के विकलांग होने से करुणा के सभी उप-आयामों में महत्वपूर्ण अंतर सामने आए; हालांकि, इस चर ने विकलांग व्यक्तियों के प्रति दृष्टिकोण में सांख्यिकीय रूप से महत्वपूर्ण अंतर नहीं पैदा किया। पियरसन सहसंबंध विश्लेषण से पता चला कि दया, साझा करने की जागरूकता और सचेतता का दृष्टिकोण से सकारात्मक संबंध था, जबकि उदासीनता, विमुखता और अलगाव का उनसे नकारात्मक संबंध था। इन संबंधों की मात्रा कम थी। मल्टीपल रिग्रेशन मॉडल ने विकलांग व्यक्तियों के प्रति दृष्टिकोण में लगभग 12% परिवर्तनशीलता (वैरिएन्स) की व्याख्या की, जिससे यह संकेत मिलता है कि करुणा के उप-आयाम दृष्टिकोण से संबंधित हैं, लेकिन वे उनका व्यापक रूप से हिसाब नहीं देते हैं।

निष्कर्षतः, निष्कर्ष यह दर्शाते हैं कि करुणा विकलांग व्यक्तियों के प्रति शिक्षकों के दृष्टिकोण से जुड़ा एक भावनात्मक कारक है। यद्यपि जनसांख्यिकीय चरों ने दृष्टिकोण में व्यापक अंतर नहीं पैदा किए, फिर भी करुणा के कई उप-आयाम आयु, शैक्षिक स्तर, व्यावसायिक अनुभव, स्कूल के प्रकार और विकलांगता वाले परिवार के सदस्य होने के अनुसार भिन्न थे। सहसंबंध और प्रतिगमन परिणाम बताते हैं कि करुणा के सकारात्मक पहलू आम तौर पर विकलांग व्यक्तियों के प्रति अधिक अनुकूल दृष्टिकोण से जुड़े हैं, जबकि नकारात्मक पहलू कम अनुकूल दृष्टिकोण से जुड़े हैं। हालांकि, इन संबंधों की व्याख्यात्मक शक्ति सीमित है, और निष्कर्षों की व्याख्या क्रॉस-सेक्शनल डिज़ाइन, सुविधा नमूनाकरण, ऑनलाइन स्व-रिपोर्ट डेटा, और असमान उपसमूह आकारों की सीमाओं के भीतर की जानी चाहिए। ये परिणाम संकेत देते हैं कि शिक्षक शिक्षा और समावेशी शिक्षा के अभ्यास में भावनात्मक विशेषताओं पर विचार किया जाना चाहिए, लेकिन कारण-सम्बंधी कथनों से बचना चाहिए।

भविष्य के शोध में इन संबंधों का अधिक व्यापक और विविध नमूनों में पता लगाया जा सकता है और शैक्षिक परिवेश में विकलांगता-संबंधी दृष्टिकोणों की अधिक व्यापक रूप से व्याख्या करने के लिए अतिरिक्त मनोसामाजिक चरों को शामिल किया जा सकता है।

कीवर्ड: करुणा, विकलांग व्यक्तियों के प्रति दृष्टिकोण, शिक्षक, विकलांगता।

Yapılandırılmış Özet:

Öğretmenler, öğrencilerin yalnızca akademik gelişimlerinde değil, kapsayıcı, destekleyici ve adil öğrenme ortamlarının oluşturulmasında da temel bir role sahiptir. Öğretmenlerin sahip oldukları duyuşsal nitelikler, özellikle merhamet düzeyi, bireysel farklılıkları ve engellilik durumunu anlama ve bu durumlara yönelik tepki verme biçimlerini etkileyebilmektedir. Kapsayıcı eğitim bağlamında öğretmenlerin engelli bireylere yönelik tutumları, eğitim uygulamalarının niteliğini belirleyen önemli unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Çok boyutlu bir yapı olan merhamet; sevecenlik, ortak insanlık/paylaşma bilinci, bilinçli farkındalık ile umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme düzeylerinin düşük olması gibi boyutları içermektedir. Bu nedenle merhametin, engellilere yönelik tutumların gelişimiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Alanyazında merhamet ve engellilere yönelik tutum ayrı ayrı ele alınmış olmakla birlikte, farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerde bu iki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar sınırlıdır. Bu doğrultuda mevcut araştırmada, öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi ve söz konusu değişkenlerin branş, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki

tecrübe, okul statüsü, engellilerle ilgili eğitim alma ve ailede engelli birey bulunma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma nicel araştırma yaklaşımı çerçevesinde ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde beden eğitimi, müzik, resim ve özel eğitim branşlarında görev yapan 242 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların 145'i kadın, 97'si erkektir. Veriler çevrimiçi anket ve gönüllü katılım yoluyla toplandığından örneklem uygun/kolayda örnekleme olarak tanımlanmıştır. Veri toplama araçları; Demografik Bilgi Formu, Pommier (2011) tarafından geliştirilen ve Akdeniz ile Deniz (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan Merhamet Ölçeği ile Dökmen (2000) tarafından geliştirilen Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği'nden oluşmaktadır. Merhamet Ölçeği sevecenlik, umursamazlık, paylaşma bilincinde olma, bağlantısızlık, bilinçli farkındalık ve ilişki kesme olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin çok boyutlu yapısı nedeniyle alt boyutlar ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği'nde yüksek puanlar daha olumlu tutum olarak yorumlanmıştır. Verilerin normal dağılım varsayımı çarpıklık ve basıklık değerleriyle incelenmiş ve parametrik analizler için uygun olduğu görülmüştür. Tanımlayıcı istatistiklerde frekans ve yüzde analizleri; grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA; anlamlı bulunan ANOVA sonuçlarında Tukey HSD testi; değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi; merhamet alt boyutlarının birlikte yordayıcı rolünü incelemek için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Etki büyüklükleri Cohen's d, kısmi eta kare ve paylaşılan varyans değerleri üzerinden değerlendirilmiştir. Bu çalışma için etik onay, İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar No: 2025-16; Tarih: 29 Ağustos 2025).

Bulgular, öğretmenlerin merhamet düzeylerinin yüksek ve engellilere yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğunu göstermiştir. Branş, cinsiyet ve engellilerle ilgili eğitim alma değişkenlerine göre merhamet ve tutum puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Bununla birlikte bazı demografik değişkenler merhamet alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur. Yaş değişkenine göre sevecenlik ve paylaşma bilincinde olma alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuş; ancak sevecenlik alt boyutundaki anlamlılık Tukey HSD karşılaştırmalarında belirgin bir grup farkı üretmediğinden dikkatli yorumlanmıştır. Eğitim durumu değişkeninde yalnızca paylaşma bilincinde olma alt boyutunda lisansüstü mezunlar lehine farklılık görülmüştür. Mesleki tecrübeye göre sevecenlik, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuş; 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin bazı karşılaştırmalarda daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Okul statüsüne göre özel/vakıf okullarında çalışan öğretmenlerin sevecenlik puanları, devlet okullarında çalışan öğretmenlerin ise bağlantısızlık puanları daha yüksek bulunmuştur. Ailede engelli birey bulunma durumu merhametin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturmuş; ancak engellilere yönelik tutum puanında anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Pearson korelasyon analizi, merhametin olumlu alt boyutları ile engellilere yönelik tutum arasında pozitif; olumsuz alt boyutları ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Çoklu regresyon modeli, merhamet alt boyutlarının engellilere yönelik tutum puanındaki varyansın yaklaşık %12'sini açıkladığını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, araştırma bulguları merhametin öğretmenlerin engellilere yönelik tutumlarıyla ilişkili bir duyuşsal değişken olduğunu göstermektedir. Demografik değişkenler engellilere yönelik tutumlarda yaygın farklılıklar oluşturmamış; buna karşılık yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, okul statüsü ve ailede engelli birey bulunma durumu bazı merhamet alt boyutlarıyla ilişkili bulunmuştur. Korelasyon ve regresyon sonuçları, merhametin olumlu yönlerinin daha olumlu engellilik tutumlarıyla, olumsuz yönlerinin ise daha az olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu ilişkilerin açıklayıcılık düzeyi sınırlıdır. Bulgular kesitsel desen, uygun/kolayda örnekleme, çevrimiçi öz bildirim verileri ve eşitsiz alt grup büyüklükleri dikkate alınarak yorumlanmalıdır. Bu sonuçlar, öğretmen eğitimi ve kapsayıcı eğitim uygulamalarında duyuşsal özelliklerin dikkate alınabileceğini, ancak nedensel ifadelerden kaçınılması gerektiğini göstermektedir. Gelecek araştırmalarda daha geniş ve çeşitli örneklemlerle, boylamsal ve karma yöntemli çalışmalar yürütülerek engellilere yönelik tutumları açıklayan psikososyal değişkenler daha kapsamlı biçimde incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, Engellilere yönelik tutum, Öğretmen, Engellilik.

The Relationship Between Compassion Levels of Teachers from Different Branches and Their Attitudes Toward Individuals with Disabilities

Introduction

One of the most important elements of education, the teacher is not merely a figure who transfers academic knowledge but also a guide who plays a significant role in students' social, emotional, and moral development (Çelikten, 2005). While the education system is one of the most important components in the formation of a healthy society, its effective functioning depends largely on teachers (Aşkar & Erden, 1987). Compared with other educational components, teachers have a much greater power to influence students. Therefore, teaching is a profession that requires patience, dedication, and continuous effort and can reach success when it is performed willingly and with affection (Aşkar & Erden, 1987). Teachers are in constant interaction with students, colleagues, school administrators, students' families, and the wider social environment in which they work (Ağın, 2021). These interactions shape not only classroom processes but also the emotional and social climate of the educational environment (Oran & Karademir, 2025). The emotional identity of a school or classroom is an important feature that distinguishes it from others (Çeltek, 2019). In this context, teachers' mood, emotional competencies, and relational skills directly affect students' learning motivation and development (Sağlam & Kavgacı, 2021; Akbaba, 2006). Teachers who experience negative emotions intensely and reflect these emotions in their behaviors are known to create adverse effects on student achievement, classroom management, and school improvement (Çalık et al., 2018; Jennings & Greenberg, 2009).

At this point, compassion, one of the emotional dimensions of the teaching profession, has a critical role. Teachers' compassion enables them to tolerate students' mistakes more constructively, to display a supportive approach toward individuals with special needs, and to build a trust-based learning environment in the classroom (Tekışık, 2006; Şahin et al., 2024). Compassion, which underlies these behaviors, is defined as the tendency to notice the suffering experienced by people in difficult situations, to feel concern for them, and to act with a desire to help or do good (Polat, 2016). In another definition, compassion is described as a fundamental emotion that enables a person to recognize the suffering and needs of others and to act with the motivation to help (Goetz et al., 2010). Based on these definitions, compassionate teachers are sensitive to students' individual differences, adopt constructive and inclusive approaches when mistakes occur, and create fairer and more equitable educational environments, especially for students with special needs. They also develop trust-based relationships in the classroom, support students' self-esteem, and contribute to the reinforcement of positive attitudes toward learning.

In addition to compassion, teachers' empathy, patience, and attitudes toward students directly influence the quality of the educational process. In this regard, the concept of attitude is especially important because it plays a determining role in teachers' relationships with students and

in their approach to the educational environment (Konuk, 2011). Teachers' professional knowledge and skills, instructional methods, empathy, and attitudes have a decisive role in students' overall success (Güneş, 2016). However, supporting these academic competencies with emotional components is indispensable for sustainable success in education. Education is not only a cognitive process but also an emotional one (Soysal, 2024). In this context, attitude emerges as a key concept in teachers' relationships with students and their approach to the educational environment.

The concept of attitude is considered a basic structure that explains individuals' emotional, cognitive, and behavioral tendencies, and it has been defined in various ways by different disciplines (Allport, 1935; Fishbein & Ajzen, 1975; Kağıtçıbaşı, 2010). In the educational context, attitude is regarded as an important variable that shapes the perceptions, feelings, and behavioral tendencies of teachers and students toward one another, lessons, learning processes, or the educational environment (Şahin & Yıldırım, 2010). Academically, attitude is defined as a set of tendencies that individuals develop toward people, objects, events, or situations other than themselves, generally acquired through learning and guiding their behaviors (Genç, 2020; Fishbein & Ajzen, 1977). Another definition describes attitude as a "mental and neural state of readiness, organized through experience, which exerts a directive influence upon the individual's response to situations" (Allport, 1935). These definitions reveal the determining role of teachers' attitudes in educational settings.

Teachers are not only transmitters of knowledge but also role models for students, and their attitudes directly affect students' social, emotional, and academic development (Karataş, 2020). Social learning theory emphasizes that children learn largely by modeling; therefore, teachers' attitudes can easily be adopted by students (Bandura & Walters, 1977). For this reason, teachers' attitudes toward differences, values, and individual characteristics contribute to the development of tolerance, inclusiveness, and democratic values among students, whereas negative attitudes may lead to problems in classroom relations, exclusion, and a decline in learning motivation (Kağıtçıbaşı, 2010; Richardson, 1996). Studies have shown that teachers' positive attitudes support not only academic achievement but also values such as empathy and social responsibility among students (Jennings & Greenberg, 2009).

Within this framework, teachers' attitudes toward students with disabilities emerge as one of the most critical elements of inclusive education. Inclusive, understanding, and supportive approaches displayed by teachers toward students with disabilities facilitate their active participation in learning, increase their sense of belonging, and positively affect their academic success (Avramidis & Norwich, 2002; Forlin et al., 2009). These positive attitudes also contribute to the development of more accepting, empathetic, and sensitive attitudes toward differences among students without disabilities (Düzel & Akın, 2024). Thus, teachers' attitudes toward individuals with disabilities are considered a factor that shapes not only the experiences of students with special needs but also the learning culture of the entire classroom and the formation of social values.

In light of this information, the aim of this study is to examine the relationship between the compassion levels of teachers working in different branches and their attitudes toward individuals with disabilities. The study also evaluates whether these variables differ according to branch, gender, age, educational level, professional experience, school type, disability-related training, and the presence of a family member with a disability. Accordingly, the study sought answers to the following questions: (1) What are teachers' levels of compassion subdimensions and attitudes toward individuals with disabilities? (2) Do these variables differ significantly according to demographic and professional characteristics? (3) What is the relationship between compassion subdimensions and attitudes toward individuals with disabilities? (4) To what extent do compassion subdimensions jointly explain attitudes toward individuals with disabilities? The limited number of studies that

jointly examine teachers' compassion levels and their attitudes toward individuals with disabilities constitutes the original value of this research.

Method

In this study, a cross-sectional and relational survey model, one of the quantitative research methods, was used to examine the relationship between teachers' compassion levels and their attitudes toward individuals with disabilities. The relational survey model aims to determine the direction and degree of covariation between two or more variables (Karasar, 2010; Büyüköztürk et al., 2008). Through this model, the relationships between teachers' compassion levels and their attitudes toward individuals with disabilities were analyzed statistically. Due to the nature of the cross-sectional and relational design, the findings indicate associations among variables but do not allow causal inference. Ethical approval for this study was obtained from the İstanbul Gelişim University Ethics Committee (Decision No: 2025-16; Date: 29 August 2025).

Population and Sample

The population of the study consists of teachers actively working in İstanbul. The study group consisted of 242 teachers working in the branches of physical education, music, visual arts, and special education in the districts of Bağcılar, Gaziosmanpaşa, Bakırköy, and Güngören in İstanbul; 145 of the participants were female and 97 were male. Since the data were collected through an online survey on a voluntary participation basis, convenience sampling was used.

Table 1. Demographic characteristics of the participants

		N	%
Branch	Physical Education	82	33.9
	Music	54	22.3
	Visual Arts	51	21.1
	Special Education	55	22.7
Gender	Female	145	59.9
	Male	97	40.1
Age	21–25	38	15.7
	26–30	58	24.0
	31–35	64	26.4
	36–40	31	12.8
	41–45	36	14.9
	46 and above	15	6.2
Education	Undergraduate	211	87.2
	Graduate	31	12.8
Experience	1–5 Years	125	51.7
	6–10 Years	58	24.0
	11–15 Years	32	13.2
	16+ Years	27	11.2
School Type	Public	165	68.2
	Private	77	31.8
Disability Training	Yes	20	8.3
	No	222	91.7
Disabled Family Member	Yes	65	26.9
	No	177	73.1

As shown in Table 1, 33.9% of the participants were physical education teachers, 22.3% were music teachers, 21.1% were visual arts teachers, and 22.7% were special education teachers. In terms of gender, 59.9% were female and 40.1% were male. Regarding age, 15.7% were between 21 and 25, 24.0% between 26 and 30, 26.4% between 31 and 35, 12.8% between 36 and 40, 14.9%

between 41 and 45, and 6.2% were 46 years or older. In terms of educational level, 87.2% held an undergraduate degree and 12.8% held a graduate degree. Regarding professional experience, 51.7% had 1–5 years, 24.0% had 6–10 years, 13.2% had 11–15 years, and 11.2% had 16 years or more of experience. Of the participants, 68.2% worked in public schools and 31.8% in private/foundation schools; 8.3% had received disability-related training and 91.7% had not. In addition, 26.9% had a family member with a disability, whereas 73.1% did not.

Data Collection Technique

The data collection tools used in this study were a demographic information form, the Compassion Scale, and the Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale. The scale forms were transferred to an online platform, and data were collected from teachers through Google Forms. The participants were informed about the aim of the study, the voluntary nature of participation, and the confidentiality of their responses.

The research data were obtained using the “Demographic Information Form” prepared by the researcher, the “Compassion Scale” developed by Pommier (2011) and adapted into Turkish by Akdeniz and Deniz (2016), and the “Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale” developed by Dökmen (2000).

Demographic Information Form

The demographic information form was developed by the researcher after reviewing the literature and includes questions regarding participants’ branch, gender, age, educational level, professional experience, school type, disability-related training, and whether they have a family member with a disability.

Compassion Scale

The Compassion Scale was developed by Pommier (2011), and its Turkish adaptation, validity, and reliability study was conducted by Akdeniz and Deniz (2016). The scale is a five-point Likert-type instrument consisting of 24 items and six subdimensions: kindness, indifference, awareness of sharing, disengagement, mindfulness, and separation. In the present study, the subdimensions of the scale were analyzed separately because the scale has a multidimensional structure.

Cronbach’s alpha internal consistency coefficients were calculated to determine the reliability of the Compassion Scale in the current sample. As a result of the analysis, the total Cronbach’s alpha coefficient of the Compassion Scale was found to be .74. The reliability coefficients of the subdimensions were .86 for kindness, .74 for indifference, .80 for awareness of sharing, .78 for disengagement, .78 for mindfulness, and .73 for separation. These values indicate that the scale has acceptable levels of internal consistency in the current sample.

Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale (ATIDS)

The Attitudes Toward Individuals with Disabilities Scale (ATIDS) was developed by Dökmen (2000), and its validity and reliability properties have been tested. The internal consistency coefficient of the scale was reported as Cronbach’s alpha .91, and the split-half reliability coefficient was .83. The scale consists of items scored in a Likert-type format. Higher scores indicate more positive attitudes toward individuals with disabilities.

In this study, Cronbach’s alpha internal consistency coefficient was calculated to determine the reliability of the ATIDS in the current sample. Items 2, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 25, 26, 27,

34, 35, 36, 38, and 39 were reverse-coded. The Cronbach's alpha value of the scale was found to be .88, indicating high reliability.

Table 2. Skewness and kurtosis analyses of the scales

Scales	Subdimension	n	Skewness	Kurtosis
Compassion Scale	Kindness	242	-0.751	-0.265
	Indifference	242	0.790	0.254
	Awareness of Sharing	242	-0.559	-0.287
	Disengagement	242	0.857	0.204
	Mindfulness	242	-0.861	0.169
	Separation	242	0.820	0.129
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	242	-0.401	0.836

As shown in Table 2, the skewness and kurtosis values of the subdimensions of the scales used in the study were examined to determine the normality of the data, and the values were found to fall within the ± 2 range. Accordingly, the data were considered to meet the normality assumption and parametric tests were used in the analyses.

Data Analysis

Frequency and percentage analyses were performed using SPSS 27.0 to describe the demographic characteristics of the teachers. Independent samples t-test was used for comparisons between two groups, and one-way ANOVA was used for comparisons among more than two groups. For significant ANOVA results, Tukey HSD post-hoc test was used to identify the source of group differences. Pearson correlation analysis was used to examine relationships among the variables, and multiple linear regression analysis was conducted to evaluate the extent to which compassion subdimensions jointly explain attitudes toward individuals with disabilities. The normality assumption was evaluated through skewness and kurtosis values, and the significance level was set at $p < .05$. Because multiple comparisons were conducted, the possibility of Type I error was considered, and borderline p values were interpreted cautiously. To evaluate the practical importance of the findings, Cohen's d was interpreted for t-test results, partial eta squared (η^2) for ANOVA results, and shared variance (r^2) for correlations.

Findings

This section presents the findings of the research, and the data is set out in detail below.

Table 3. Descriptive analyses of the scores obtained from the scales

Scales	Subdimension	n	Min	Max	M $\pm$ SD
Compassion Scale	Kindness	242	2.50	5.00	4.19 $\pm$ 0.71
	Indifference	242	1.00	4.00	1.89 $\pm$ 0.65
	Awareness of Sharing	242	1.75	5.00	3.94 $\pm$ 0.76
	Disengagement	242	1.00	5.00	2.11 $\pm$ 0.88
	Mindfulness	242	1.50	5.00	3.98 $\pm$ 0.78
	Separation	242	1.00	4.00	1.89 $\pm$ 0.72
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	242	69.00	110.00	90.61 $\pm$ 6.42

According to Table 3, the mean score of the kindness subdimension of the Compassion Scale was 4.19 ± 0.71 ; indifference was 1.89 ± 0.65 ; awareness of sharing was 3.94 ± 0.76 ; disengagement was 2.11 ± 0.88 ; mindfulness was 3.98 ± 0.78 ; separation was 1.94 ± 0.82 ; the total Compassion Scale score was 3.01 ± 0.23 ; and the total ATIDS score was 146.76 ± 19.84 . These values indicate that

teachers' positive compassion subdimensions were high, negative compassion subdimensions were relatively low, and their attitudes toward individuals with disabilities were generally positive.

Table 4. Examination of scale scores according to branch

Scales	Subdimension	Branch	n	M	SD	F	p	Tukey HSD
Compassion Scale	Kindness	Physical Education ¹	82	4.17	0.74	0.288	0.834	-
		Music ²	54	4.19	0.67			
		Visual Arts ³	51	4.26	0.72			
		Special Education ⁴	55	4.14	0.71			
	Indifference	Physical Education ¹	82	1.91	0.70	0.532	0.661	-
		Music ²	54	1.97	0.68			
		Visual Arts ³	51	1.81	0.66			
		Special Education ⁴	55	1.87	0.68			
	Awareness of Sharing	Physical Education ¹	82	3.89	0.78	0.279	0.841	-
		Music ²	54	3.97	0.75			
		Visual Arts ³	51	4.00	0.73			
		Special Education ⁴	55	3.92	0.76			
	Disengagement	Physical Education ¹	82	2.13	0.85	0.732	0.534	-
		Music ²	54	2.22	1.05			
		Visual Arts ³	51	1.97	0.79			
		Special Education ⁴	55	2.10	0.83			
	Mindfulness	Physical Education ¹	82	3.97	0.85	0.366	0.778	-
		Music ²	54	4.00	0.71			
		Visual Arts ³	51	4.07	0.78			
		Special Education ⁴	55	3.92	0.75			
	Separation	Physical Education ¹	82	1.94	0.71	0.316	0.814	-
		Music ²	54	1.81	0.68			
		Visual Arts ³	51	1.90	0.74			
		Special Education ⁴	55	1.87	0.78			
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	Physical Education ¹	82	90.28	6.15	1.422	0.237	-
		Music ²	54	89.94	6.91			
		Visual Arts ³	51	90.17	6.44			
		Special Education ⁴	55	92.16	6.22			

p > 0.05

Table 4 shows that there were no statistically significant differences in the Compassion Scale subdimensions or attitudes toward individuals with disabilities according to teachers' branch ($p > .05$). In this respect, teachers working in physical education, music, visual arts, and special education branches had similar levels of compassion and attitudes toward individuals with disabilities.

Table 5. Examination of scale scores according to gender

Scales	Subdimension	Gender	n	M	SD	t	p
Compassion Scale	Kindness	Male	97	4.21	0.70	0.460	0.646
		Female	145	4.17	0.72		
	Indifference	Male	97	1.99	0.75	1.761	0.079
		Female	145	1.83	0.62		
	Awareness of Sharing	Male	97	3.96	0.76	0.397	0.692
		Female	145	3.92	0.76		

Attitudes Toward Disabilities Scale	Disengagement	Male	97	2.11	0.80	-0.018	0.986
		Female	145	2.11	0.94		
	Mindfulness	Male	97	4.06	0.74	1.174	0.242
		Female	145	3.94	0.80		
	Separation	Male	97	1.98	0.76	1.724	0.086
		Female	145	1.82	0.69		
	ATIDS Total	Male	97	89.89	6.38	-1.418	0.157
		Female	145	91.08	6.43		

*p > 0.05

According to Table 5, there were no statistically significant differences in the Compassion Scale subdimensions or attitudes toward individuals with disabilities according to gender ($p > .05$). The mean scores of male and female teachers were similar.

Scales	Subdimension	Age	n	M	SD	F	p	Tukey HSD
Compassion Scale	Kindness	21–25 ¹	38	4.30	0.62	2.331	0.043	-
		26–30 ²	58	4.02	0.73			
		31–35 ³	64	4.07	0.73			
		36–40 ⁴	31	4.40	0.69			
		41–45 ⁵	36	4.26	0.72			
		46 and above ⁶	15	4.46	0.55			
	Indifference	21–25 ¹	38	1.82	0.74	0.207	0.959	-
		26–30 ²	58	1.87	0.63			
		31–35 ³	64	1.91	0.73			
		36–40 ⁴	31	1.87	0.68			
		41–45 ⁵	36	1.96	0.66			
		46 and above ⁶	15	1.96	0.63			
	Awareness of Sharing	21–25 ¹	38	4.23	0.66	3.491	0.005*	1.6>2
		26–30 ²	58	3.71	0.72			
		31–35 ³	64	3.79	0.79			
		36–40 ⁴	31	4.00	0.83			
		41–45 ⁵	36	4.08	0.74			
		46 and above ⁶	15	4.23	0.59			
	Disengagement	21–25 ¹	38	1.80	0.87	1.885	0.098	-
		26–30 ²	58	2.21	0.81			
		31–35 ³	64	2.06	0.90			
		36–40 ⁴	31	2.17	0.96			
		41–45 ⁵	36	2.37	0.89			
		46 and above ⁶	15	1.95	0.72			
	Mindfulness	21–25 ¹	38	3.85	0.80	1.791	0.115	-
		26–30 ²	58	3.83	0.84			
		31–35 ³	64	3.99	0.71			
		36–40 ⁴	31	4.11	0.81			
		41–45 ⁵	36	4.10	0.73			
		46 and above ⁶	15	4.38	0.64			
	Separation	21–25 ¹	38	1.59	0.70	1.884	0.098	-
		26–30 ²	58	1.97	0.79			
		31–35 ³	64	1.92	0.70			
		36–40 ⁴	31	1.91	0.56			
		41–45 ⁵	36	2.04	0.80			

Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	46 and above ⁶	15	1.75	0.59	1.183	0.318	-
		21–25 ¹	38	90.68	6.87			
		26–30 ²	58	92.08	6.74			
		31–35 ³	64	90.20	5.99			
		36–40 ⁴	31	88.77	5.41			
		41–45 ⁵	36	90.41	7.30			
		46 and above ⁶	15	90.73	4.96			

Table 6. Examination of scale scores according to age* $p < 0.05$

As shown in Table 6, statistically significant differences were found in the kindness and awareness of sharing subdimensions of the Compassion Scale according to age ($p < .05$). Although the overall ANOVA result for kindness was significant, no specific group difference was identified in the Tukey HSD comparisons. In the awareness of sharing subdimension, teachers aged 36–40 had higher scores than those aged 26–30. No significant differences were found in the other subdimensions and ATIDS total score according to age ($p > .05$).

Table 7. Examination of scale scores according to educational level

Scales	Subdimension	Education	n	M	SD	t	p
Compassion Scale	Kindness	Undergraduate	211	4.18	0.72	-0.742	0.459
		Graduate	31	4.27	0.64		
	Indifference	Undergraduate	211	1.91	0.67	0.986	0.325
		Graduate	31	1.83	0.63		
	Awareness of Sharing	Undergraduate	211	3.90	0.77	-2.184	0.030*
		Graduate	31	4.16	0.63		
	Disengagement	Undergraduate	211	2.12	0.89	0.271	0.787
		Graduate	31	2.08	0.82		
	Mindfulness	Undergraduate	211	3.96	0.79	-0.938	0.349
		Graduate	31	4.08	0.71		
	Separation	Undergraduate	211	1.90	0.72	0.674	0.501
		Graduate	31	1.83	0.69		
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	Undergraduate	211	90.54	6.44	-1.304	0.193
		Graduate	31	91.87	6.01		

* $p < 0.05$

According to Table 7, a statistically significant difference was found only in the awareness of sharing subdimension of the Compassion Scale according to educational level ($p < .05$). Teachers with graduate degrees had higher scores in this subdimension than those with undergraduate degrees. No significant differences were found in the other compassion subdimensions or in attitudes toward individuals with disabilities ($p > .05$).

Table 8. Examination of scale scores according to professional experience

Scales	Subdimension	Experience	n	M	SD	F	p	Tukey HSD
	Kindness	1–5 Years ¹	125	4.07	0.75	4.665	0.003*	4>1
		6–10 Years ²	58	4.23	0.63			
		11–15 Years ³	32	4.25	0.78			
		16+ Years ⁴	27	4.46	0.55			
	Indifference	1–5 Years ¹	125	1.87	0.67	1.048	0.369	-

Compassion Scale	Awareness of Sharing	6–10 Years ²	58	1.99	0.66	3.624	0.014*	4>1.2
		11–15 Years ³	32	1.91	0.75			
		16+ Years ⁴	27	1.84	0.63			
		1–5 Years ¹	125	3.78	0.79			
	Disengagement	6–10 Years ²	58	3.88	0.77	0.515	0.671	-
		11–15 Years ³	32	4.07	0.73			
		16+ Years ⁴	27	4.23	0.59			
		1–5 Years ¹	125	2.09	0.90			
	Mindfulness	6–10 Years ²	58	3.98	0.80	6.753	0.000*	4>1
		11–15 Years ³	32	4.12	0.73			
		16+ Years ⁴	27	4.38	0.64			
		1–5 Years ¹	125	3.82	0.79			
	Separation	6–10 Years ²	58	1.97	0.79	0.829	0.479	-
		11–15 Years ³	32	1.88	0.70			
		16+ Years ⁴	27	1.75	0.59			
		1–5 Years ¹	125	1.90	0.72			
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	6–10 Years ²	58	91.53	6.22	2.046	0.108	-
		11–15 Years ³	32	89.34	6.70			
		16+ Years ⁴	27	88.92	5.84			
		1–5 Years ¹	125	90.77	6.51			

* $p < 0.05$

Table 8 shows that professional experience produced statistically significant differences in the kindness, awareness of sharing, and mindfulness subdimensions of the Compassion Scale ($p < .05$). The Tukey HSD results indicated that teachers with 16 years or more of experience had higher scores than teachers with 1–5 years of experience in the kindness and awareness of sharing subdimensions. In the mindfulness subdimension, teachers with 16 years or more of experience scored higher than teachers with 1–5 years and 6–10 years of experience. No significant differences were observed in the other subdimensions or in the ATIDS total score ($p > .05$).

Table 9. Examination of scale scores according to school type

Scales	Subdimension	School Type	n	M	SD	t	p
Compassion Scale	Kindness	Public	165	4.12	0.72	-2.263	0.024*
		Private/Foundation	77	4.34	0.67		
	Indifference	Public	165	1.94	0.64	1.488	0.138
		Private/Foundation	77	1.80	0.75		
	Awareness of Sharing	Public	165	3.93	0.75	-0.021	0.984
		Private/Foundation	77	3.94	0.78		
	Disengagement	Public	165	2.20	0.88	2.333	0.020*
		Private/Foundation	77	1.92	0.86		
	Mindfulness	Public	165	3.92	0.79	-1.959	0.051
		Private/Foundation	77	4.13	0.75		
	Separation	Public	165	1.91	0.72	0.786	0.433
		Private/Foundation	77	1.83	0.72		
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	Public	165	90.75	6.47	0.517	0.606
		Private/Foundation	77	90.29	6.33		

* $p < 0.05$

As shown in Table 9, a statistically significant difference was found in the kindness and disengagement subdimensions according to school type ($p < .05$). Teachers working in private/foundation schools had higher kindness scores than those working in public schools, whereas teachers working in public schools had higher disengagement scores. No significant difference was found in the other compassion subdimensions or in the ATIDS total score ($p > .05$).

Table 10. Examination of scale scores according to disability-related training

Scales	Subdimension	Disability Training	n	M	SD	t	p
Compassion Scale	Kindness	Yes	20	4.06	0.70	-0.853	0.394
		No	222	4.20	0.71		
	Indifference	Yes	20	1.93	0.64	0.270	0.787
		No	222	1.89	0.69		
	Awareness of Sharing	Yes	20	4.10	0.69	0.979	0.328
		No	222	3.92	0.76		
	Disengagement	Yes	20	2.22	0.91	0.581	0.562
		No	222	2.10	0.88		
	Mindfulness	Yes	20	3.70	0.74	-1.735	0.084
		No	222	4.01	0.78		
	Separation	Yes	20	1.61	0.57	-1.799	0.073
		No	222	1.91	0.73		
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	Yes	20	90.35	5.44	-0.190	0.850
		No	222	90.63	6.51		

* $p > 0.05$

According to Table 10, there were no statistically significant differences in the Compassion Scale subdimensions or in attitudes toward individuals with disabilities according to whether teachers had received disability-related training ($p > .05$). The scores of teachers who had received such training and those who had not were similar.

Table 11. Examination of scale scores according to having a family member with a disability

Scales	Subdimension	Disabled Family Member	n	M	SD	t	p
Compassion Scale	Kindness	Yes	65	4.53	0.41	4.695	0.000*
		No	177	4.07	0.76		
	Indifference	Yes	65	1.75	0.57	-2.043	0.042*
		No	177	1.95	0.72		
	Awareness of Sharing	Yes	65	4.34	0.61	5.183	0.000*
		No	177	3.79	0.76		
	Disengagement	Yes	65	1.82	0.68	5.765	0.000*
		No	177	2.22	0.93		
	Mindfulness	Yes	65	4.23	0.60	-3.692	0.001*
		No	177	3.90	0.82		
	Separation	Yes	65	1.59	0.52	-4.805	0.000*
		No	177	2.00	0.76		
Attitudes Toward Disabilities Scale	ATIDS Total	Yes	65	91.78	6.06	1.728	0.076
		No	177	90.18	6.52		

* $p < 0.05$

According to Table 11, having a family member with a disability produced statistically significant differences in all subdimensions of the Compassion Scale ($p < .05$). Teachers who had a family member with a disability scored higher in kindness, awareness of sharing, and mindfulness,

and lower in indifference, disengagement, and separation. However, there was no statistically significant difference in the ATIDS total score according to this variable ($p > .05$).

Table 12. Pearson correlation analysis results between Compassion Scale subdimensions and ATIDS total score

	1	2	3	4	5	6	7
Kindness¹	r	1					
	p						
	n	242					
Indifference²	r	-0.489**	1				
	p	0.000					
	n	242	242				
Awareness of Sharing³	r	0.552**	-0.312**	1			
	p	0.000	0.000				
	n	242	242	242			
Disengagement⁴	r	-0.500**	0.518**	-0.497**	1		
	p	0.000	0.000	0.000			
	n	242	242	242	242		
Mindfulness⁵	r	0.752**	-0.431**	0.556**	-0.565**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	0.000		
	n	242	242	242	242	242	
Separation⁶	r	-0.533**	0.633**	-0.494**	0.636**	-0.499**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	
	n	242	242	242	242	242	242
ATIDS Total⁷	r	0.161*	-0.188**	0.267**	-0.249**	0.264**	-0.260**
	p	0.012	0.003	0.000	0.000	0.000	0.000
	n	242	242	242	242	242	242

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; $n = 242$

According to Table 12, there were statistically significant relationships between the Compassion Scale subdimensions and attitudes toward individuals with disabilities. Positive compassion subdimensions—kindness, awareness of sharing, and mindfulness—were positively related to ATIDS total score. Negative subdimensions—indifference, disengagement, and separation—were negatively related to ATIDS total score. However, the magnitude of these relationships was low.

Table 13. Multiple regression analysis results regarding the prediction of ATIDS total score by compassion subdimensions

Predictor Variable	β	t	p	VIF
Kindness	-0.203	-2.033	0.043	2.66
Indifference	-0.039	-0.467	0.641	1.83
Awareness of Sharing	0.158	1.976	0.049	1.71
Disengagement	-0.046	-0.529	0.597	2.04
Mindfulness	0.224	2.240	0.026	2.67
Separation	-0.125	-1.335	0.183	2.32

Note. $R = 0.346$; $R^2 = 0.120$; Adjusted $R^2 = 0.097$; $F(6,235) = 5.329$; $p < 0.001$. β : standardized regression coefficient; VIF: variance inflation factor.

As shown in Table 13, the compassion subdimensions significantly explained the total ATIDS score. The model explained approximately 12% of the variance in attitudes toward individuals with disabilities. Among the predictors, kindness, awareness of sharing, mindfulness, and separation had significant predictive effects. Indifference and disengagement were not significant

predictors. The VIF values indicated that there was no multicollinearity problem among the independent variables.

Discussion and Conclusion

In this study, the relationship between the compassion levels of teachers working in different branches and their attitudes toward individuals with disabilities was examined in terms of branch, gender, age, educational level, professional experience, school type, disability-related training, and the presence of a family member with a disability. The findings indicate that teachers' compassion levels were high and their attitudes toward individuals with disabilities were generally positive. However, these results should be evaluated in light of the cross-sectional and correlational design of the study.

The high compassion levels of teachers may be explained by the affective structure of the teaching profession, which requires trust-, understanding-, and support-based relationships with students. High scores in the positive subdimensions of compassion and relatively low scores in negative subdimensions such as indifference, disengagement, and separation suggest that teachers tend to develop a more sensitive and accepting approach toward individuals with special needs. Considering the scoring direction of the ATIDS, higher total scores indicate more positive attitudes. Therefore, the interpretation of the ATIDS total score was based on the principle that higher scores represent more positive attitudes. This finding is consistent with studies emphasizing the importance of affective characteristics in teachers' attitudes toward inclusive education (Avramidis & Norwich, 2002; Forlin et al., 2009; Jennings & Greenberg, 2009).

The absence of significant differences in compassion subdimensions and attitudes toward individuals with disabilities according to branch and gender indicates that these variables alone are not determining factors. Teachers working in different branches may have gone through similar pedagogical formation processes, may share professional ethical values, and may meet around common areas of responsibility in the teaching profession. This finding is consistent with studies showing that attitudes toward individuals with disabilities are affected not only by demographic characteristics such as branch or gender but also by more complex variables such as individual experiences, values, perceived self-efficacy, and understanding of inclusive education (Yuker, 1988; Antonak & Livneh, 2000; Scior, 2011).

Although significant differences were found in kindness and awareness of sharing according to age, the effect sizes were low. In addition, although the overall ANOVA result for the kindness subdimension was significant, no specific group distinction was reported in the Tukey HSD post-hoc comparisons. Therefore, the findings regarding age should be interpreted as limited differences requiring caution rather than as evidence of a strong age effect. Similarly, the fact that educational level produced a difference only in the awareness of sharing subdimension should be evaluated as a limited finding. Considering multiple comparisons, it should be remembered that the practical importance of especially borderline *p* values may be limited.

The significant differences observed in the kindness, awareness of sharing, and mindfulness subdimensions according to professional experience indicate that teaching experience may be associated with some dimensions of compassion. In particular, the higher scores of teachers with 16 years or more of professional experience in these subdimensions suggest that long-term professional experience may provide accumulated knowledge in encountering classroom differences, recognizing student needs, and developing emotional regulation skills. However, the low effect sizes indicate that professional experience alone is not a strong explanatory variable. Therefore, the effect of

professional seniority should be evaluated together with teachers' in-service training experiences, school climate, classroom profile, and personal sensitivities.

According to school type, teachers working in private/foundation schools had higher kindness scores, whereas teachers working in public schools had higher disengagement scores. This may be related to institutional factors such as school climate, working conditions, class size, parental expectations, and access to support services. However, the effect sizes for these findings were low. Therefore, the results related to school type should not be interpreted as a direct determining effect of school type but as limited findings indicating that the institutional context in which teachers work may be associated with certain compassion subdimensions.

The absence of significant differences according to disability-related training may appear unexpected at first glance; however, the low number of teachers who had received such training ($n = 20$) is an important statistical power limitation that may explain this result. Therefore, the finding should not be interpreted as indicating that disability-related training has no effect on teachers' attitudes or compassion levels. Studies with more balanced group sizes may evaluate this relationship more reliably by considering the quality, duration, content, and practical nature of disability-related training.

The finding that having a family member with a disability produced significant differences in all compassion subdimensions but not in attitudes toward individuals with disabilities is noteworthy. This suggests that personal contact with an individual with a disability may affect teachers' emotional sensitivity and compassion subdimensions; however, general attitudes toward individuals with disabilities cannot be explained solely by personal contact. Attitudes are shaped by multiple variables, including knowledge level, professional experience, social norms, social desirability, and institutional support. Thus, having a family member with a disability may create a clear difference in compassion subdimensions without being reflected at the same level in the ATIDS total score.

The correlation findings show that positive subdimensions of compassion are positively related to attitudes toward individuals with disabilities, whereas negative subdimensions are negatively related. However, the low magnitude of these relationships and the limited shared variance indicated by r^2 values show that compassion is related to attitudes toward individuals with disabilities but does not explain attitudes by itself. The multiple regression analysis also supported this interpretation and showed that compassion subdimensions explained approximately 12% of the variance in ATIDS total score. Therefore, although compassion is an affective variable associated with attitudes toward individuals with disabilities, other variables such as knowledge, experience, school climate, inclusive education competence, and social desirability should also be considered in the formation of attitudes.

In conclusion, statistically significant but low-level relationships exist between teachers' compassion subdimensions and their attitudes toward individuals with disabilities. The findings of this study indicate that compassion is an affective characteristic associated with attitudes toward individuals with disabilities. However, due to the relational and cross-sectional structure of the research, no causal inference should be made that compassion determines attitudes or directly causes the formation of attitudes. Therefore, the results should be evaluated with the concepts of "associated" and "related" rather than with expressions such as "determinant" or "shaping."

Limitations of the Study

This study has several limitations. First, because it was conducted with a cross-sectional and correlational design, no causal relationship can be established between the variables. The findings provide information only about the direction and level of the relationship between teachers' compassion levels and their attitudes toward individuals with disabilities.

Second, the study is limited to teachers working in four districts of Istanbul who voluntarily participated in the online survey. Since random selection from a sampling frame was not performed, convenience sampling was used. This situation limits the generalizability of the findings.

Third, the data were collected using self-report scales. Therefore, social desirability bias, participants' tendency to present themselves more positively than they are, and selection bias associated with online survey participation may have affected the results.

Fourth, some subgroups had small sample sizes. In particular, the low number of teachers who had received disability-related training ($n = 20$) and the limited size of the graduate-degree group ($n = 31$) may have reduced the statistical power of comparisons related to these variables.

Finally, conducting a large number of group comparisons increases the probability of Type I error. Therefore, the practical and theoretical importance of findings with borderline p values should be carefully evaluated. In addition, unequal group sizes and the lack of detailed reporting of the homogeneity of variance assumption should be considered in interpreting the ANOVA results.

Recommendations

The findings of the study indicate low-level but significant relationships between teachers' compassion subdimensions and their attitudes toward individuals with disabilities. Accordingly, recommendations are presented based on the variables examined in this study: kindness, awareness of sharing, mindfulness, indifference, disengagement, separation, and attitudes toward individuals with disabilities.

In in-service training programs for teachers, applied activities that strengthen positive compassion subdimensions such as kindness, awareness of sharing, and mindfulness may be included in addition to disability-related knowledge.

Case analyses, classroom scenario studies, and reflective evaluation sessions may be planned to reduce the subdimensions of indifference, disengagement, and separation.

Since differences were observed in the kindness, awareness of sharing, and mindfulness subdimensions according to professional experience, mentoring and peer-support practices with experienced teachers may be developed for teachers with less professional experience.

The differences observed in kindness and disengagement according to school type indicate that school climate should be organized in a way that supports compassion-based teacher behaviors. Therefore, common practices that strengthen inclusive school culture may be implemented in both public and private schools.

Considering that teachers with a family member with a disability differed in compassion subdimensions, experience-based programs may be prepared in which teachers can interact with individuals with disabilities and their families in controlled, ethical, and educationally purposeful ways.

In improving attitudes toward individuals with disabilities, in addition to knowledge transfer, practical activities may be conducted that enable teachers to use classroom adaptation, accessible activity planning, and inclusive communication skills.

Future studies may examine the relationship between compassion and attitudes toward individuals with disabilities in different provinces, different teacher branches, and larger samples. In addition, longitudinal designs, mixed-method studies, social desirability control, and multivariate models including additional variables such as inclusive education competence may be used.

Farklı Branş Öğretmenlerinin Merhamet Düzeyleri ile Engellilere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

Giriş

Eğitimin en önemli unsurlarından biri olan öğretmen, yalnızca akademik bilgi aktaran bir figür değil; aynı zamanda öğrencilerin sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerinde önemli rol oynayan bir rehberdir (Çelikten, 2005). Sağlıklı bir toplumun oluşumundaki en önemli unsur eğitim sistemi iken, bu sistemin etkin işleyişi büyük ölçüde öğretmene bağlıdır (Aşkar ve Erden, 1987). Öğretmen, diğer eğitim bileşenlerine kıyasla çok daha yüksek bir etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle öğretmenlik, sabır, özveri ve sürekli çaba gerektiren; ancak sevgiyle ve isteyerek icra edildiğinde başarıya ulaşabilen bir meslektir (Aşkar ve Erden, 1987). Öğretmenler; öğrencileri, meslektaşları, okul yöneticileri, öğrenci aileleri ve içinde bulundukları sosyal çevre ile sürekli etkileşim hâlinindedir (Ağın, 2021). Bu etkileşimler, sadece sınıf içi süreçleri değil, aynı zamanda eğitim ortamının duygusal ve sosyal iklimini de şekillendirmektedir (Oran ve Karademir, 2025). Bir okulun ya da sınıfın duygusal kimliği, onu diğerlerinden ayıran önemli bir özelliktir (Çeltek, 2019). Bu bağlamda öğretmenin ruh hali, duygusal yeterlilikleri ve ilişkisel becerileri, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu ve gelişimini doğrudan etkilemektedir (Sağlam ve Kavgacı, 2021; Akbaba, 2006). Negatif duyguları yoğun biçimde yaşayan ve bu duyguları davranışlarına yansıtan öğretmenlerin; öğrenci başarısı, sınıf yönetimi ve okul gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yarattığı bilinmektedir (Çalık vd., 2018; Jennings ve Greenberg, 2009).

Bu noktada öğretmenlik mesleğinin duygusal boyutlarından biri olan merhamet duygusu, son derece kritik bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin merhamet duygusu, öğrencilerin hatalarını daha hoşgörülü karşılamalarını, özel gereksinimli bireylere destekleyici bir yaklaşım sergilemelerini ve sınıf içinde güven temelli bir öğrenme ortamı inşa etmelerini mümkün kılmaktadır (Tekışık, 2006; Şahin vd., 2024). Öğretmenlerin söz konusu bu davranışların temelinde yer alan merhamet, bireyin zor durumda olan kişilerin yaşadığı sıkıntıları fark ederek onlara karşı üzüntü hissetmesi ve bu duygunun etkisiyle yardım etme veya iyilikte bulunma eğilimi göstermesi şeklinde tanımlanmaktadır (Polat, 2016). Başka bir tanımda ise merhamet, başkalarının acılarını ve ihtiyaçlarını fark ederek, yardım etme isteğiyle hareket etmeyi sağlayan temel bir duygu olarak tanımlanmıştır (Goetz vd., 2010). Bu tanımlardan yola çıkarak, merhametli öğretmenler; öğrencilerin bireysel farklılıklarını gözeterek öğrenme süreçlerine duyarlılık göstermekte, hataları karşısında yapıcı ve kapsayıcı bir yaklaşım sergilemekte ve özellikle özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciler için daha adil ve eşitlikçi bir eğitim ortamı oluşturmaktadır. Bunun yanında, sınıf içerisinde güven temelli ilişkiler geliştirmekte, öğrencilerin öz saygılarını desteklemekte ve öğrenmeye yönelik olumlu tutumların pekişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Öğretmenlerin sahip oldukları merhamet duygusunun yanı sıra, öğrencilere yönelik empati, sabır ve tutumları da eğitim sürecinin kalitesini doğrudan etkileyen unsurlardır. Bu noktada özellikle

'tutum' kavramı, öğretmenlerin öğrencilerle kurdukları ilişkiler ve eğitim ortamına yaklaşımları üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Konuk, 2011). Bir öğretmenin mesleki bilgi ve becerileri, öğretimde kullandığı yöntemler ile empati ve tutumları, öğrencilerin genel başarısında belirleyici rol oynamaktadır (Güneş, 2016). Ancak bu akademik yeterliliklerin duygusal bileşenlerle desteklenmesi, eğitimde sürdürülebilir başarı için kaçınılmazdır. Çünkü eğitim yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda duygusal bir süreçtir (Soysal, 2024). Bu bağlamda, öğretmenlerin öğrencilerle kurdukları ilişkilerde ve eğitim ortamına yaklaşımlarında önemli bir kavram olarak tutum öne çıkmaktadır.

Tutum kavramı bireyin duygu, düşünce ve davranış eğilimlerini açıklayan temel bir yapı olarak ele alınmaktadır ve üzerinde çok durulan konulardan olup, farklı disiplinlerce çeşitli şekillerde tanımlanmıştır (Allport, 1935; Fishbein ve Ajzen, 1975; Kağıtçıbaşı, 2010). Eğitim bağlamında tutum, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerine, derslere, öğrenme süreçlerine ya da eğitim ortamına yönelik algılarını, duygularını ve davranışsal eğilimlerini şekillendiren önemli bir değişken olarak görülmektedir (Şahin ve Yıldırım, 2010). Akademik açıdan ise tutum, bireyin kendisi dışındaki kişi, nesne, olay veya durumlara karşı geliştirdiği, genellikle öğrenme yoluyla kazanılan ve davranışlarına yön veren eğilimler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Genç, 2020; Fishbein ve Ajzen, 1977). Başka bir tanımlamada ise, "davranışa yönlendirici, kişinin bir durum karşısında tepki vermesini sağlayan, deneyimler yoluyla kazanılmış ve yapılandırılmış olan zihinsel ve sinirsel bir hazırlık durumu" olarak tanımlanmaktadır (Allport, 1935). Tutum kavramına ilişkin tanımlar, eğitim ortamında öğretmenlerin sahip oldukları tutumların belirleyici rolünü ortaya koymaktadır.

Öğretmenler yalnızca bilgi aktaran değil, aynı zamanda öğrenciler için rol modeldir ve onların tutumları öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik gelişimini doğrudan etkilemektedir (Karataş, 2020). Sosyal öğrenme kuramı, çocukların büyük ölçüde model alarak öğrendiğini vurgulamaktadır; bu da öğretmenlerin tutumlarının öğrenciler tarafından kolayca benimsenmesine yol açmaktadır (Bandura ve Walters, 1977). Bu nedenle öğretmenlerin farklılıklara, değerlere ve bireysel özelliklere karşı sergiledikleri tutumlar, öğrencilerde hoşgörü, kapsayıcılık ve demokratik değerlerin gelişmesine katkı sağlamakta; olumsuz tutumlar ise tam tersine sınıf içi ilişkilerde sorunlara, ötekileştirmeye ve öğrenme motivasyonunun düşmesine yol açabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010; Richardson, 1996). Nitekim araştırmalar, öğretmenlerin sahip oldukları olumlu tutumların, öğrencilerde yalnızca akademik başarıyı değil, aynı zamanda empati ve sosyal sorumluluk gibi değerleri de desteklediğini göstermektedir (Jennings ve Greenberg, 2009).

Bu çerçevede öğretmenlerin engelli öğrencilere yönelik tutumları, kapsayıcı eğitimin en kritik unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin engelli öğrencilere karşı sergiledikleri kapsayıcı, anlayışlı ve destekleyici yaklaşımlar; onların öğrenme sürecine aktif katılımlarını kolaylaştırmakta, aidiyet duygularını artırmakta ve akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Avramidis ve Norwich, 2002; Forlin vd., 2009). Ayrıca bu olumlu tutumlar, engelli olmayan öğrencilerin farklılıklara karşı daha kabul edici, empatik ve duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır (Düzel ve Akın, 2024). Dolayısıyla öğretmenlerin engelli bireylere yönelik tutumları, yalnızca özel gereksinimli öğrencilerin değil, tüm sınıfın öğrenme kültürünü ve toplumsal değerlerin oluşumunu doğrudan şekillendiren bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında, bu araştırmanın amacı farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma ayrıca söz konusu değişkenlerin branş, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, okul statüsü, engellilerle ilgili eğitim alma ve ailede engelli birey bulunma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını değerlendirmektedir. Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır: (1) öğretmenlerin merhamet alt boyutları ve engellilere yönelik tutum düzeyleri nasıldır? (2) bu

değişkenler demografik ve mesleki özelliklere göre anlamlı farklılık göstermekte midir? (3) merhamet alt boyutları ile engellilere yönelik tutum arasında nasıl bir ilişki vardır? (4) merhamet alt boyutları, engellilere yönelik tutum puanını birlikte ne ölçüde açıklamaktadır? Alan yazında öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumlarını birlikte ele alan araştırmaların sınırlı olması, çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmada, farklı branş öğretmenlerinin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi için nicel araştırma yöntemlerinden biri olan kesitsel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim ve ilişkinin yönünü belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2010; Büyüköztürk vd., 2008). Bu model sayesinde öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Kesitsel ve ilişkisel desenin doğası gereği, elde edilen bulgular değişkenler arasındaki ilişkiyi göstermekte; nedensel bir çıkarıma olanak vermemektedir. Bu çalışma için etik onay, İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar No: 2025-16; Tarih: 29 Ağustos 2025).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul'da aktif olarak görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise İstanbul ili Bağcılar, Gaziosmanpaşa, Bakırköy ve Güngören ilçelerinde görev yapan beden eğitimi, müzik, resim ve özel eğitim branşlarında çalışan 145'i kadın, 97'si erkek olmak üzere toplam 242 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler çevrimiçi anket yoluyla ve gönüllü katılım esasına göre toplandığından, araştırmada uygun/kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	Kategori	N	%
Branş	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	33,9
	Müzik Öğretmeni	54	22,3
	Resim Öğretmeni	51	21,1
	Özel Eğitim Öğretmeni	55	22,7
Cinsiyet	Kadın	145	59,9
	Erkek	97	40,1
Yaş	21-25	38	15,7
	26-30	58	24,0
	31-35	64	26,4
	36-40	31	12,8
	41-45	36	14,9
	46 ve üzeri	15	6,2
Eğitim Durumu	Lisans	211	87,2
	Yüksek Lisans	31	12,8
Mesleki Tecrübe	1-5 Yıl	125	51,7
	6-10 Yıl	58	24,0
	11-15 Yıl	32	13,2
	16 Yıl ve Üzeri	27	11,2
Okul Statüsü	Devlet	165	68,2
	Özel	77	31,8
Engellilerle ilgili eğitim alma	Evet	20	8,3
	Hayır	222	91,7
Ailede engelli birey bulunma	Evet	65	26,9
	Hayır	177	73,1

Tablo 1 incelendiğinde; katılımcıların %33,9'unun beden eğitimi öğretmeni, %22,3'ünün müzik öğretmeni, %21,1'inin resim öğretmeni ve %22,7'sinin özel eğitim öğretmeni olduğu, %59,9'unun kadın, %40,1'inin erkek olduğu, %15,7'sinin 21-25 yaş arası, %24,0'ının 26-30 yaş arası, %26,4'ünün 31-35 yaş arası, %12,8'inin 36-40 yaş arası, %14,9'unun 41-45 yaş arası ve %6,2'sinin 46 yaş ve üzeri olduğu, %87,2'sinin lisans, %12,8'inin yüksek lisans mezunu olduğu, %51,7'sinin 1-5 yıl, %24,0'ının 6-10 yıl, %13,2'sinin 11-15 yıl ve %11,2'sinin 16 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olduğu, %68,2'sinin devlet okulunda, %31,8'inin özel/vakıf okulunda görev yaptığı, %8,3'ünün engellilerle ilgili eğitim aldığı, %91,7'sinin engellilerle ilgili eğitim almadığı, %26,9'unun ailesinde engelli birey bulunduğu, %73,1'inin ise ailesinde engelli birey bulunmadığı görülmektedir.

Veri Toplama Tekniği

Araştırmada, demografik bilgi formu, Merhamet Ölçeği ve Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçek formları çevrimiçi ortama aktarılmış ve öğretmenlere Google Forms yazılımı üzerinden çevrimiçi anket yöntemi tercih edilerek soruları yanıtlaması istenmiştir. Veri toplama sürecinde öğretmenlere araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve istendiği zaman çalışmadan çekilebilecekleri, gizlilik ilkesine bağlı kalınacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik bilgi formu” ve Pommier (2011) tarafından geliştirilen, Akdeniz ve Deniz (2016) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Merhamet Ölçeği” ile Dökmen (2000) tarafından geliştirilen “Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Bu doğrultuda veri toplama sürecinde kullanılan araçlar aşağıda belirtilmiştir:

Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu araştırma ile ilgili literatür incelenerek araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve araştırmaya katılan öğretmenlerin “Branş, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, okul statüsü, engellilerle ilgili eğitim alma ve ailede engelli birey bulunma” durumu gibi demografik bilgileri belirlemeye yönelik 8 soruluk bilgi formu kullanılmıştır.

Merhamet Ölçeği

Pommier (2011) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Akdeniz ve Deniz (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Beşli Likert tipinde düzenlenen ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 24 ile 120 arasında değişmekte olup, toplam puanın yükselmesi merhamet düzeyinin arttığını, düşmesi ise merhamet düzeyinin azaldığını göstermektedir. Ölçek; bireyin başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı ilgisiz kalma eğilimini ifade eden “umursamazlık (2, 12, 14, 18; ters puanlama)”, kişinin hem kendisine hem de diğer insanlara karşı anlayışlı ve ilgili yaklaşımını yansıtan “sevecenlik (6, 8, 16, 24)”, insanların kusursuz olmadığını ve hata yapmanın insan olmanın doğal bir parçası olduğunu kabul etmeyi içeren “paylaşımların bilincinde olma (11, 15, 17, 20)”, bireyin diğer kişilerle bağ kurma düzeyindeki azalmayı gösteren “bağılantısızlık (3, 5, 10, 22; ters puanlama)”, kişinin olumsuz yaşantı ve duygularına dengeli biçimde yaklaşabilmesini ifade eden “bilinçli farkındalık (4, 9, 13, 21)” ve bir kişi ya da duruma yönelik ilginin sona ermesini içeren “ilişki kesme (1, 7, 19, 23; ters puanlama)” olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Merhametin çok boyutlu yapısı dikkate alınarak, bu çalışmada ölçek toplam puanından ziyade alt boyut puanları ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada Merhamet Ölçeği'nin mevcut örneklemdeki güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Merhamet Ölçeği'nin toplam Cronbach alfa katsayısı 0,892 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin Cronbach

alfa değerleri ise sevecenlik alt boyutu için 0,640, umursamazlık alt boyutu için 0,581, paylaşma bilincinde olma alt boyutu için 0,582, bağlantısızlık alt boyutu için 0,707, bilinçli farkındalık alt boyutu için 0,661 ve ilişki kesme alt boyutu için 0,569 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, Merhamet Ölçeği'nin toplam puan düzeyinde yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu; alt boyutlar düzeyinde ise kabul edilebilir ve kabul edilebilir düzeye yakın güvenilirlik değerleri gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ)

“Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ)”, Dökmen (2000) tarafından geliştirilmiş olup geçerlik ve güvenilirlik özellikleri test edilmiş bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa ,91; iki yarı güvenilirlik katsayısı ise ,83 olarak rapor edilmiştir. Toplam 30 maddeden oluşan ölçek, beşli Likert derecelendirmesine sahiptir. Maddeler “Tamamen Katılıyorum”dan “Hiç Katılmıyorum”a doğru 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekte “2, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 22 ve 25.” maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 30 ile 150 arasında değişmekte olup, toplam puanın yüksek olması engellilere yönelik daha olumlu bir tutumu göstermektedir.

Bu araştırmada Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği'nin mevcut örneklemdeki güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan 2, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 22 ve 25. maddeler ters kodlandıktan sonra yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı 0,794 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değer, Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği'nin mevcut örneklemde kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Ölçeklerin çarpıklık ve basıklık analizleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	n	Skewness	Kurtosis
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	242	-0,751	-0,265
	Umursamazlık	242	0,790	0,254
	Paylaşma Bilincinde Olma	242	-0,559	-0,287
	Bağlantısızlık	242	0,857	0,204
	Bilinçli Farkındalık	242	-0,861	0,169
	İlişki Kesme	242	0,820	0,129
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	242	-0,401	0,836

Tablo 2 incelendiğinde, verilerin normal dağılımını belirlemek amacıyla araştırmada kullanılan ölçeklerin alt boyutlarının “basıklık ve çarpıklık” değerlerine bakılmış ve değerlerin ± 2 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Büyüköztürk “bu değerlerin ± 1 aralığında olmasının normallikten herhangi bir sapma olmaması” olarak yorumlamaktadır (Büyüköztürk, 2021). Yapılan çalışmada verilerin çarpıklık-basıklık değerlerinin uç düzeylerde olmadığı ve normal dağılım eğrilerinde aşırı saptmalar olmadığı görüldüğü için parametrik testler uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerin demografik özelliklerini betimlemek amacıyla SPSS 27.0 analiz programı kullanılarak frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. İki grup karşılaştırmalarında Bağımsız Örneklem t Testi, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Tek Yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlı ANOVA sonuçlarında gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD post-hoc testi kullanılmıştır. Ele alınan değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmış; merhamet alt boyutlarının engellilere yönelik tutumu birlikte açıklama düzeyini değerlendirmek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerleriyle değerlendirilmiş, anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak dikkate alınmıştır. Çoklu karşılaştırmalar nedeniyle Tip I hata olasılığı göz önünde bulundurulmuş;

özellikle sınırda p değerleri keşfedici ve ihtiyatlı biçimde yorumlanmıştır. Bulguların pratik önemini değerlendirmek amacıyla t testi sonuçlarında Cohen's d, ANOVA sonuçlarında kısmi eta kare (η^2), korelasyonlarda ise paylaşılan varyans (r^2) değerleri yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında ulaşılan bulgulara yer verilmiş olup, veriler aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların betimsel analizleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	n	Min	Max	$\bar{X} \pm SS$
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	242	2,50	5,00	$4,19 \pm 0,71$
	Umursamazlık	242	1,00	4,00	$1,89 \pm 0,65$
	Paylaşma Bilincinde Olma	242	1,75	5,00	$3,94 \pm 0,76$
	Bağlantısızlık	242	1,00	5,00	$2,11 \pm 0,88$
	Bilinçli Farkındalık	242	1,50	5,00	$3,98 \pm 0,78$
	İlişki Kesme	242	1,00	4,00	$1,89 \pm 0,72$
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	242	69,00	110,00	$90,61 \pm 6,42$

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların merhamet ölçeği alt boyutlarından “sevecenlik” boyutunun ortalaması $4,19 \pm 0,71$; “umursamazlık” boyutunun $1,89 \pm 0,65$; “paylaşma bilincinde olma” boyutunun $3,94 \pm 0,76$; “bağlantısızlık” boyutunun $2,11 \pm 0,88$; “bilinçli farkındalık” boyutunun $3,98 \pm 0,78$ ve “ilişki kesme” boyutunun ise $1,89 \pm 0,72$ olduğu ve “engellilere yönelik tutum toplam” boyutuna ait ortalama puanı $90,61 \pm 6,42$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların branş değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Branş	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Tukey HSD
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	4,17	0,74	0,288	0,834	-
		Müzik Öğretmeni	54	4,19	0,67			
		Resim Öğretmeni	51	4,26	0,72			
		Özel Eğitim Öğretmeni	55	4,14	0,71			
	Umursamazlık	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	1,91	0,70	0,532	0,661	-
		Müzik Öğretmeni	54	1,97	0,68			
		Resim Öğretmeni	51	1,81	0,66			
		Özel Eğitim Öğretmeni	55	1,87	0,68			
	Paylaşma Bilincinde Olma	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	3,89	0,78	0,279	0,841	-
		Müzik Öğretmeni	54	3,97	0,75			
		Resim Öğretmeni	51	4,00	0,73			
		Özel Eğitim Öğretmeni	55	3,92	0,76			
	Bağlantısızlık	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	2,13	0,85	0,732	0,534	-
		Müzik Öğretmeni	54	2,22	1,05			
		Resim Öğretmeni	51	1,97	0,79			
		Özel Eğitim Öğretmeni	55	2,10	0,83			
	Bilinçli Farkındalık	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	3,97	0,85	0,366	0,778	-
		Müzik Öğretmeni	54	4,00	0,71			
		Resim Öğretmeni	51	4,07	0,78			

Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	İlişki Kesme	Özel Eğitim Öğretmeni	55	3,92	0,75	0,316	0,814	-
		Beden Eğitimi Öğretmeni	82	1,94	0,71			
		Müzik Öğretmeni	54	1,81	0,68			
		Resim Öğretmeni	51	1,90	0,74			
		Özel Eğitim Öğretmeni	55	1,87	0,78			
	EYTÖ Toplam	Beden Eğitimi Öğretmeni	82	90,28	6,15	1,422	0,237	-
		Müzik Öğretmeni	54	89,94	6,91			
		Resim Öğretmeni	51	90,17	6,44			
		Özel Eğitim Öğretmeni	55	92,16	6,22			

*p > 0,05

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin branş değişkenine göre merhamet ölçeği alt boyutları ve “engellilere yönelik tutum puanları” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Öğretmenlerin ölçekten aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, “sevecenlik, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık” alt boyutlarında resim öğretmenlerinin ortalama puanlarının diğer branşlara göre daha yüksek olduğu; umursamazlık ve bağlantısızlık alt boyutlarında müzik öğretmenlerinin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu; ilişki kesme alt boyutunda ise beden eğitimi öğretmenlerinin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. “Engellilere yönelik tutum puanları” ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalama puanın özel eğitim öğretmenlerine ait olduğu, bunu sırasıyla beden eğitimi, resim ve müzik öğretmenlerinin izlediği görülmektedir. Ancak bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 5. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	Erkek	97	4,21	0,70	0,460	0,646
		Kadın	145	4,17	0,72		
	Umursamazlık	Erkek	97	1,99	0,75	1,761	0,079
		Kadın	145	1,83	0,62		
	Paylaşma Bilincinde Olma	Erkek	97	3,96	0,76	0,397	0,692
		Kadın	145	3,92	0,76		
	Bağlantısızlık	Erkek	97	2,11	0,80	-0,018	0,986
		Kadın	145	2,11	0,94		
	Bilinçli Farkındalık	Erkek	97	4,06	0,74	1,174	0,242
		Kadın	145	3,94	0,80		
	İlişki Kesme	Erkek	97	1,98	0,76	1,724	0,086
		Kadın	145	1,82	0,69		
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	Erkek	97	89,89	6,38	-1,418	0,157
		Kadın	145	91,08	6,43		

*p > 0,05

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre merhamet ölçeği alt boyutları ve “engellilere yönelik tutum puanları” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Öğretmenlerin ölçekten aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde “sevecenlik, umursamazlık, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık” alt boyutlarında erkek öğretmenlerin ortalama puanlarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. “Bağlantısızlık” alt boyutunda ise kadın ve erkek öğretmenlerin ortalama puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. “Engellilere yönelik tutum puanları” incelendiğinde ise kadın öğretmenlerin ortalama puanlarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların yaş değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Yaş	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Tukey HSD
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	21-25 ¹	38	4,30	0,62	2,331	0,043	-
		26-30 ²	58	4,02	0,73			
		31-35 ³	64	4,07	0,73			
		36-40 ⁴	31	4,40	0,69			
		41-45 ⁵	36	4,26	0,72			
		46 ve üzeri ⁶	15	4,46	0,55			
	Umursamazlık	21-25 ¹	38	1,82	0,74	0,207	0,959	-
		26-30 ²	58	1,87	0,63			
		31-35 ³	64	1,91	0,73			
		36-40 ⁴	31	1,87	0,68			
		41-45 ⁵	36	1,96	0,66			
		46 ve üzeri ⁶	15	1,96	0,63			
	Paylaşma Bilincinde Olma	21-25 ¹	38	4,23	0,66	3,491	0,005*	1,6>2
		26-30 ²	58	3,71	0,72			
		31-35 ³	64	3,79	0,79			
		36-40 ⁴	31	4,00	0,83			
		41-45 ⁵	36	4,08	0,74			
		46 ve üzeri ⁶	15	4,23	0,59			
	Bağılantısızlık	21-25 ¹	38	1,80	0,87	1,885	0,098	-
		26-30 ²	58	2,21	0,81			
		31-35 ³	64	2,06	0,90			
		36-40 ⁴	31	2,17	0,96			
		41-45 ⁵	36	2,37	0,89			
		46 ve üzeri ⁶	15	1,95	0,72			
	Bilinçli Farkındalık	21-25 ¹	38	3,85	0,80	1,791	0,115	-
		26-30 ²	58	3,83	0,84			
		31-35 ³	64	3,99	0,71			
		36-40 ⁴	31	4,11	0,81			
		41-45 ⁵	36	4,10	0,73			
		46 ve üzeri ⁶	15	4,38	0,64			
	İlişki Kesme	21-25 ¹	38	1,59	0,70	1,884	0,098	-
		26-30 ²	58	1,97	0,79			
		31-35 ³	64	1,92	0,70			
		36-40 ⁴	31	1,91	0,56			
		41-45 ⁵	36	2,04	0,80			
		46 ve üzeri ⁶	15	1,75	0,59			
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	21-25 ¹	38	90,68	6,87	1,183	0,318	-
		26-30 ²	58	92,08	6,74			
		31-35 ³	64	90,20	5,99			
		36-40 ⁴	31	88,77	5,41			
		41-45 ⁵	36	90,41	7,30			
		46 ve üzeri ⁶	15	90,73	4,96			

* p < 0,05

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş değişkenine göre merhamet ölçeğinin “sevecenlik” ve “paylaşma bilincinde olma” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir (p < 0,05). Buna karşın “umursamazlık, bağılantısızlık, bilinçli farkındalık ve ilişki kesme” alt boyutlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Sevecenlik alt boyutunda genel ANOVA sonucu anlamlı olmakla birlikte, Tukey HSD sonrası ikili karşılaştırmalarda belirgin bir grup farkı raporlanmamıştır. Paylaşma bilincinde olma alt boyutunda ise 21–25 yaş ve 46 yaş ve üzeri öğretmenlerin ortalama puanlarının 26–30 yaş aralığındaki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Etki büyüklükleri sevecenlik için $\eta^2=0,047$, paylaşma bilincinde olma için $\eta^2=0,069$ olup düşük düzeydedir. Çoklu karşılaştırma olasılığı dikkate alındığında sevecenlik alt boyutundaki sınırdan anlamlılık ihtiyatlı değerlendirilmelidir. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre engellilere yönelik tutum puanları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 7. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	Lisans	211	4,18	0,72	-0,742	0,459
		Yüksek Lisans	31	4,27	0,64		
	Umursamazlık	Lisans	211	1,91	0,67	0,986	0,325
		Yüksek Lisans	31	1,83	0,63		
	Paylaşma Bilincinde Olma	Lisans	211	3,90	0,77	-2,184	0,030*
		Yüksek Lisans	31	4,16	0,63		
	Bağılantısızlık	Lisans	211	2,12	0,89	0,271	0,787
		Yüksek Lisans	31	2,08	0,82		
	Bilinçli Farkındalık	Lisans	211	3,96	0,79	-0,938	0,349
		Yüksek Lisans	31	4,08	0,71		
	İlişki Kesme	Lisans	211	1,90	0,72	0,674	0,501
		Yüksek Lisans	31	1,83	0,69		
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	Lisans	211	90,54	6,44	-1,304	0,193
		Yüksek Lisans	31	91,87	6,01		

* $p < 0,05$

Tablo 7'ye göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumu değişkeni açısından merhamet ölçeğinin “paylaşma bilincinde olma” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ortalama puanlar değerlendirildiğinde, yüksek lisans mezunu öğretmenlerin bu alt boyuttaki puan ortalamalarının lisans mezunu öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın etki büyüklüğü düşük-orta düzeydedir (Cohen's $d \approx 0,36$). Bununla birlikte, çoklu karşılaştırma olasılığı dikkate alındığında bu bulgu sınırdan bir sonuç olarak yorumlanmalıdır. Merhamet ölçeğinin “sevecenlik”, “umursamazlık”, “bağılantısızlık”, “bilinçli farkındalık” ve “ilişki kesme” alt boyutlarında eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0,05$). Benzer biçimde, öğretmenlerin engellilere yönelik tutum puanları bakımından da eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 8. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların mesleki tecrübe değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Mesleki Tecrübe	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Tukey HSD
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	1-5 Yıl ¹	125	4,07	0,75	4,665	0,003*	4>1
		6-10 Yıl ²	58	4,23	0,63			
		11-15 Yıl ³	32	4,25	0,78			
		16 Yıl ve Üzeri	27	4,46	0,55			
	Umursamazlık	1-5 Yıl ¹	125	1,87	0,67	1,048	0,369	-
		6-10 Yıl ²	58	1,99	0,66			
		11-15 Yıl ³	32	1,91	0,75			
		16 Yıl ve Üzeri	27	1,84	0,63			
	Paylaşma Bilincinde Olma	1-5 Yıl ¹	125	3,78	0,79	3,624	0,014*	4>1,2
		6-10 Yıl ²	58	3,88	0,77			
		11-15 Yıl ³	32	4,07	0,73			
		16 Yıl ve Üzeri	27	4,23	0,59			
	Bağılantısızlık	1-5 Yıl ¹	125	2,09	0,90	0,515	0,671	-
		6-10 Yıl ²	58	2,17	0,81			
		11-15 Yıl ³	32	2,02	0,95			
		16 Yıl ve Üzeri	27	2,11	0,83			
	Bilinçli Farkındalık	1-5 Yıl ¹	125	3,82	0,79	6,753	0,000*	4>1
		6-10 Yıl ²	58	3,98	0,80			
		11-15 Yıl ³	32	4,12	0,73			
		16 Yıl ve Üzeri	27	4,38	0,64			
	İlişki Kesme	1-5 Yıl ¹	125	1,90	0,72	0,829	0,479	-
		6-10 Yıl ²	58	1,97	0,79			
		11-15 Yıl ³	32	1,88	0,70			
		16 Yıl ve Üzeri	27	1,75	0,59			
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	1-5 Yıl ¹	125	90,77	6,51	2,046	0,108	-
		6-10 Yıl ²	58	91,53	6,22			
		11-15 Yıl ³	32	89,34	6,70			
		16 Yıl ve Üzeri ⁴	27	88,92	5,84			

* p < 0,05

Tablo 8'e göre, öğretmenlerin mesleki tecrübe değişkeni açısından merhamet ölçeğinin "sevecenlik", "paylaşma bilincinde olma" ve "bilinçli farkındalık" alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Buna karşın, merhamet ölçeğinin "umursamazlık", "bağılantısızlık" ve "ilişki kesme" alt boyutlarında mesleki tecrübeye bağlı olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Etki büyüklükleri sevecenlik için $\eta^2=0,056$, paylaşma bilincinde olma için $\eta^2=0,044$ ve bilinçli farkındalık için $\eta^2=0,078$ olup düşük düzeydedir. Ortalama puanlar değerlendirildiğinde, 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin ilgili alt boyutlarda daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki tecrübe değişkenine göre engellilere yönelik tutum puanları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 9. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların okul statüsü değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Okul Statüsü	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	Devlet	165	4,12	0,72	-2,263	0,024*
		Özel/Vakıf	77	4,34	0,67		
	Umursamazlık	Devlet	165	1,94	0,64	1,488	0,138
		Özel/Vakıf	77	1,80	0,75		
	Paylaşma Bilincinde Olma	Devlet	165	3,93	0,75	-0,021	0,984
		Özel/Vakıf	77	3,94	0,78		
	Bağlantısızlık	Devlet	165	2,20	0,88	2,333	0,020*
		Özel/Vakıf	77	1,92	0,86		
	Bilinçli Farkındalık	Devlet	165	3,92	0,79	-1,959	0,051
		Özel/Vakıf	77	4,13	0,75		
	İlişki Kesme	Devlet	165	1,91	0,72	0,786	0,433
		Özel/Vakıf	77	1,83	0,72		
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	Devlet	165	90,75	6,47	0,517	0,606
		Özel/Vakıf	77	90,29	6,33		

* p < 0,05

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin okul statüsü değişkenine göre merhamet ölçeğinin “sevecenlik” ve “bağlantısızlık” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir (p < 0,05). Buna karşın merhamet ölçeğinin “umursamazlık, paylaşma bilincinde olma, bilinçli farkındalık ve ilişki kesme” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (p > 0,05). Sevecenlik alt boyutunda özel/vakıf okullarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanlarının devlet okullarında görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Cohen’s d≈0,31). Bağlantısızlık alt boyutunda ise devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanlarının özel/vakıf okullarında görev yapan öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Cohen’s d≈0,32). Bu etki büyüklükleri düşük düzeydedir. Öğretmenlerin okul statüsü değişkenine göre engellilere yönelik tutum puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir (p > 0,05).

Tablo 10. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların engellilerle ilgili eğitim alma değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Engellilerle ilgili eğitim alma durumu	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	Evet	20	4,06	0,70	-0,853	0,394
		Hayır	222	4,20	0,71		
	Umursamazlık	Evet	20	1,93	0,64	0,270	0,787
		Hayır	222	1,89	0,69		
	Paylaşma Bilincinde Olma	Evet	20	4,10	0,69	0,979	0,328
		Hayır	222	3,92	0,76		
	Bağlantısızlık	Evet	20	2,22	0,91	0,581	0,562
		Hayır	222	2,10	0,88		
	Bilinçli Farkındalık	Evet	20	3,70	0,74	-1,735	0,084
		Hayır	222	4,01	0,78		
	İlişki Kesme	Evet	20	1,61	0,57	-1,799	0,073
		Hayır	222	1,91	0,73		
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	Evet	20	90,35	5,44	-0,190	0,850
		Hayır	222	90,63	6,51		

*p > 0,05

Tablo 10 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin engellilerle ilgili eğitim alma durumuna göre merhamet ölçeği alt boyutları ve engellilere yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Ortalama puanlar bazı alt boyutlarda farklılık gösterse de bu farklılıklar istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Eğitim alan öğretmen sayısının düşük olması ($n=20$), bu değişkene ilişkin karşılaştırmalarda istatistiksel gücü sınırlayan bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle bulgu, engellilikle ilgili eğitimin etkisiz olduğu şeklinde değil, mevcut örneklem ve grup büyüklükleri içinde anlamlı bir fark saptanmadığı şeklinde yorumlanmalıdır.

Tablo 11. Öğretmenlerin ölçeklerden aldıkları puanların ailenizde engelli birey olup olmama değişkenine göre incelenmesi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Ailede engelli birey olup olmama	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	Evet	65	4,53	0,41	4,695	0,000*
		Hayır	177	4,07	0,76		
	Umursamazlık	Evet	65	1,75	0,57	-2,043	0,042*
		Hayır	177	1,95	0,72		
	Paylaşma Bilincinde Olma	Evet	65	4,34	0,61	5,183	0,000*
		Hayır	177	3,79	0,76		
	Bağılantısızlık	Evet	65	1,82	0,68	5,765	0,000*
		Hayır	177	2,22	0,93		
	Bilinçli Farkındalık	Evet	65	4,23	0,60	-3,692	0,001*
		Hayır	177	3,90	0,82		
Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği	EYTÖ Toplam	Evet	65	1,59	0,52	-4,805	0,000*
		Hayır	177	2,00	0,76		
		Evet	65	91,78	6,06	1,728	0,076
		Hayır	177	90,18	6,52		

* $p < 0,05$

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin ailelerinde engelli birey bulunup bulunmama değişkenine göre merhamet ölçeğinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Ailesinde engelli birey bulunan öğretmenlerin “sevecenlik, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık” alt boyutlarında daha yüksek; “umursamazlık, bağılantısızlık ve ilişki kesme” alt boyutlarında ise daha düşük ortalama puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu değişkene ilişkin etki büyüklükleri sevecenlikte orta düzeye yakın ($d \approx 0,68$), paylaşma bilincinde olma alt boyutunda orta düzeyde ($d \approx 0,78$), bilinçli farkındalıkta düşük-orta düzeyde ($d \approx 0,44$), bağılantısızlık ve ilişki kesmede ise düşük-orta düzeyde bulunmuştur. Buna karşın, ailede engelli birey bulunma durumuna göre engellilere yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu durum, kişisel temasın merhamet alt boyutlarıyla ilişkili olabileceğini, ancak genel tutum puanı üzerinde aynı düzeyde belirleyici olmayabileceğini göstermektedir.

Tablo 12. Merhamet Ölçeği Alt Boyutları ile Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanı Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7
Sevecenlik ¹	r	1					
	P						
	n	242					
Umursamazlık ²	r	-0,489**	1				
	P	0,000					
	n	242	242				
Paylaşma Bilincinde Olma ³	r	0,552**	-0,312**	1			
	P	0,000	0,000				
	n	242	242	242			
Bağılantısızlık ⁴	r	-0,500**	0,518**	-0,497**	1		
	P	0,000	0,000	0,000			
	n	242	242	242	242		
Bilinçli Farkındalık ⁵	r	0,752**	-0,431**	0,556**	-0,565**	1	
	P	0,000	0,000	0,000	0,000		
	n	242	242	242	242	242	
İlişki Kesme ⁶	r	-0,533**	0,633**	-0,494**	0,636**	-0,499**	1
	P	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	n	242	242	242	242	242	242
EYTÖ Toplam ⁷	r	0,161*	-0,188**	0,267**	-0,249**	0,264**	-0,260**
	P	0,012	0,003	0,000	0,000	0,000	0,000
	n	242	242	242	242	242	242

*p < 0,05; **p<0,01; n=242

Tablo 12'ye göre, araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin merhamet ölçeği alt boyutları ile engellilere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Merhamet ölçeğinin “sevecenlik” (r=0,161; p=0,012; r²=0,026), “paylaşma bilincinde olma” (r=0,267; p=0,000; r²=0,071) ve “bilinçli farkındalık” (r=0,264; p=0,000; r²=0,070) alt boyutları ile Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna karşılık “umursamazlık” (r=-0,188; p=0,003; r²=0,035), “bağılantısızlık” (r=-0,249; p=0,000; r²=0,062) ve “ilişki kesme” (r=-0,260; p=0,000; r²=0,068) alt boyutları ile Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Paylaşılan varyans değerleri, ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte pratik açıdan sınırlı düzeyde olduğunu göstermektedir. EYTÖ toplam puanında yüksek puanın daha olumlu tutumu ifade ettiği dikkate alındığında, pozitif merhamet boyutlarındaki artış daha olumlu tutum puanlarıyla, olumsuz merhamet boyutlarındaki artış ise daha düşük tutum puanlarıyla ilişkilidir.

Tablo 13. Merhamet Alt Boyutlarının Engellilere Yönelik Tutum Toplam Puanını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	β	t	p	VIF
Sevecenlik	-0,203	-2,033	0,043	2,66
Umursamazlık	-0,039	-0,467	0,641	1,83
Paylaşma Bilincinde Olma	0,158	1,976	0,049	1,71
Bağılantısızlık	-0,046	-0,529	0,597	2,04
Bilinçli Farkındalık	0,224	2,240	0,026	2,67
İlişki Kesme	-0,125	-1,335	0,183	2,32

Not. R=0,346; R²=0,120; Düzeltilmiş R²=0,097; F(6,235)=5,329; p<0,001. β: standartlaştırılmış regresyon katsayısı; VIF: varyans şişirme faktörü.

Tablo 13 incelendiğinde, merhamet alt boyutlarının engellilere yönelik tutum toplam puanını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir. Model, EYTÖ toplam puanındaki varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır. Bu değer, merhamet alt boyutlarının engellilere yönelik tutumla ilişkili olduğunu, ancak tutumu açıklayan tek ya da güçlü bir belirleyici olarak değerlendirilmemesi gerektiğini göstermektedir. Standartlaştırılmış katsayılar incelendiğinde bilinçli farkındalık ve paylaşma bilincinde olma alt boyutlarının pozitif yönde; sevecenlik alt boyutunun ise diğer merhamet boyutları kontrol edildiğinde negatif yönde sınırdan bir katkı sunduğu görülmektedir. Bu sonuç, merhamet alt boyutları arasındaki ilişkilerin birlikte değerlendirildiğinde daha karmaşık bir yapı ortaya koyduğunu göstermekte ve bulguların nedensellik içermeyecek biçimde yorumlanmasını gerekli kılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişki; branş, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, okul statüsü, engellilerle ilgili eğitim alma ve ailede engelli birey bulunma değişkenleri açısından incelenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin merhamet düzeylerinin yüksek, engellilere yönelik tutumlarının ise genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak bu sonuçlar, çalışmanın kesitsel ve ilişkisel deseni dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Öğretmenlerin merhamet düzeylerinin yüksek olması, öğretmenlik mesleğinin öğrencilerle güven, anlayış ve destek temelli ilişki kurmayı gerektiren duyuşsal yapısıyla açıklanabilir. Merhametin olumlu alt boyutlarının yüksek; umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme gibi olumsuz alt boyutlarının görece düşük düzeyde olması, öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere karşı daha duyarlı ve kabul edici bir yaklaşım geliştirme eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. EYTÖ puanlama yönü dikkate alındığında, toplam puanın yüksek olması daha olumlu tutuma işaret etmektedir. Bu nedenle EYTÖ toplam puanının yorumlanmasında yüksek puanın olumlu tutumu temsil ettiği esas alınmıştır. Bu bulgu, öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarında duyuşsal özelliklerin önemini vurgulayan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Avramidis ve Norwich, 2002; Forlin vd., 2009; Jennings ve Greenberg, 2009).

Branş ve cinsiyet değişkenlerine göre merhamet alt boyutları ve engellilere yönelik tutum puanlarında anlamlı farklılık bulunmaması, bu değişkenlerin tek başına belirleyici olmadığını göstermektedir. Farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin benzer pedagojik formasyon süreçlerinden geçmiş olmaları, mesleki etik değerleri paylaşımları ve öğretmenlik mesleğinin ortak sorumluluk alanlarında buluşmaları bu sonucu açıklayabilir. Bu bulgu, engellilere yönelik tutumların yalnızca branş veya cinsiyet gibi demografik özelliklerden değil, bireyin deneyimleri, değerleri, öz-yeterlik algısı ve kapsayıcı eğitim anlayışı gibi daha karmaşık değişkenlerden etkilendiğini ortaya koyan araştırmalarla uyumludur (Yuker, 1988; Antonak ve Livneh, 2000; Scior, 2011).

Yaş değişkenine göre sevecenlik ve paylaşma bilincinde olma alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmakla birlikte, etki büyüklüklerinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca sevecenlik alt boyutunda genel ANOVA sonucu anlamlı olmasına rağmen Tukey HSD sonrası belirgin bir grup ayrımı raporlanmamıştır. Bu nedenle yaşa ilişkin bulgular güçlü bir yaş etkisinden ziyade sınırlı ve ihtiyatla yorumlanması gereken bir farklılığa işaret etmektedir. Eğitim durumu değişkeninde yalnızca paylaşma bilincinde olma alt boyutunda farklılık bulunması da benzer biçimde sınırlı bir bulgu olarak değerlendirilmelidir. Çoklu karşılaştırmalar dikkate alındığında, özellikle sınırdan p değerlerinin pratik öneminin sınırlı olabileceği unutulmamalıdır.

Mesleki tecrübe değişkeninde sevecenlik, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmesi, öğretmenlik deneyiminin bazı merhamet boyutlarıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Özellikle 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin

bu alt boyutlarda daha yüksek puanlar alması, uzun süreli mesleki deneyimin sınıf içi farklılıklarla karşılaşma, öğrenci ihtiyaçlarını tanıma ve duygusal düzenleme becerilerini geliştirme açısından birikim sağlayabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte etki büyüklüklerinin düşük düzeyde olması, mesleki deneyimin tek başına güçlü bir açıklayıcı olmadığını göstermektedir. Bu nedenle mesleki kıdem etkisi, öğretmen hizmet içi eğitim deneyimleri, okul iklimi, sınıf profili ve kişisel duyarlılıklarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Okul statüsü değişkenine göre özel/vakıf okullarında görev yapan öğretmenlerin sevecenlik puanlarının daha yüksek, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin ise bağlantısızlık puanlarının daha yüksek olması okul iklimi, çalışma koşulları, sınıf mevcudu, veli beklentileri ve destek hizmetlerine erişim gibi kurumsal faktörlerle ilişkili olabilir. Ancak bu bulgulardaki etki büyüklükleri düşük düzeydedir. Bu nedenle okul statüsüne ilişkin sonuçlar, okul türünün doğrudan belirleyici etkisi olarak değil, öğretmenlerin görev yaptıkları kurumsal bağlamın bazı merhamet alt boyutlarıyla ilişkili olabileceğini gösteren sınırlı bulgular olarak yorumlanmalıdır.

Engellilerle ilgili eğitim alma değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmaması, ilk bakışta beklenenin dışında görünse de eğitim alan öğretmen sayısının oldukça düşük olması (n=20) bu sonucu açıklayabilecek önemli bir istatistiksel güç sınırlılığıdır. Bu nedenle elde edilen bulgu, engellilikle ilgili eğitimin öğretmen tutumları veya merhamet düzeyleri üzerinde etkisiz olduğu biçiminde yorumlanmamalıdır. Daha dengeli grup büyüklüklerine sahip çalışmalar, engellilikle ilgili eğitimin niteliği, süresi, içeriği ve uygulamalı olup olmaması gibi değişkenleri dikkate alarak bu ilişkiyi daha güvenilir biçimde değerlendirebilir.

Ailede engelli birey bulunma durumunun merhametin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturmaya rağmen engellilere yönelik tutum puanında anlamlı farklılık oluşturmaması dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, engelli bireyle kişisel temasın öğretmenlerin duygusal duyarlılıklarını ve merhamet alt boyutlarını etkileyebileceğini; ancak engellilere yönelik genel tutumun yalnızca kişisel temasla açıklanamayacağını göstermektedir. Tutumlar; bilgi düzeyi, mesleki deneyim, toplumsal normlar, sosyal beğenirlik ve kurumsal destek gibi çok sayıda değişkenle birlikte şekillenmektedir. Bu nedenle ailede engelli birey bulunması merhamet alt boyutlarında belirgin bir farklılık yaratırken, EYTÖ toplam puanına aynı düzeyde yansımamış olabilir.

Korelasyon bulguları, merhametin olumlu alt boyutları ile engellilere yönelik tutum arasında pozitif; olumsuz alt boyutları ile negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte ilişkilerin düşük düzeyde olması ve r^2 değerlerinin sınırlı paylaşılan varyansa işaret etmesi, merhametin engellilere yönelik tutumla ilişkili olduğunu ancak tutumu tek başına açıklamadığını göstermektedir. Çoklu regresyon analizi de bu yorumu desteklemiş; merhamet alt boyutlarının EYTÖ toplam puanındaki varyansın yaklaşık %12'sini açıkladığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla merhamet, engellilere yönelik tutumla bağlantılı bir duyuşsal değişken olmakla birlikte, tutumların oluşumunda bilgi, deneyim, okul iklimi, kapsayıcı eğitim yeterliği ve sosyal beğenirlik gibi başka değişkenlerin de dikkate alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin merhamet alt boyutları ile engellilere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat düşük düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, merhametin engellilere yönelik tutumlarla ilişkili bir duyuşsal özellik olduğunu göstermektedir. Ancak araştırmanın ilişkisel ve kesitsel yapısı nedeniyle merhametin tutumları belirlediği ya da tutumların oluşumuna doğrudan neden olduğu yönünde nedensel bir çıkarım yapılmamalıdır. Bu nedenle sonuçlar, “belirleyici” ya da “şekillendirici” ifadelerinden ziyade “ilişkili” ve “bağlantılı” kavramlarıyla değerlendirilmelidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak çalışma kesitsel ve ilişkisel desende yürütüldüğünden, değişkenler arasında nedensel bir ilişki kurulamaz. Bulgular yalnızca

öğretmenlerin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi hakkında bilgi vermektedir.

İkinci olarak araştırma İstanbul ilinin dört ilçesinde görev yapan ve çevrimiçi ankete gönüllü olarak katılan öğretmenlerle sınırlıdır. Örneklem çerçevesinden rastgele seçim yapılmadığı için uygun/kolayda örneklem kullanılmıştır. Bu durum bulguların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır.

Üçüncü olarak veriler öz bildirim ölçekleriyle toplanmıştır. Bu nedenle sosyal beğenirlik yanlılığı, katılımcıların kendilerini olduğundan daha olumlu gösterme eğilimi ve çevrimiçi anket katılımına bağlı seçim yanlılığı sonuçları etkileyebilir.

Dördüncü olarak bazı alt grupların örneklem büyüklükleri düşüktür. Özellikle engellilerle ilgili eğitim alan öğretmen sayısının az olması (n=20) ve yüksek lisans mezunu grubun sınırlı büyüklüğü (n=31), bu değişkenlere ilişkin karşılaştırmaların istatistiksel gücünü azaltmış olabilir.

Son olarak, çok sayıda grup karşılaştırması yapılması Tip I hata olasılığını artırmaktadır. Bu nedenle p değeri sınırda olan bulguların pratik ve kuramsal önemi dikkatle değerlendirilmelidir. Ayrıca ANOVA sonuçlarının yorumlanmasında eşitsiz grup büyüklükleri ve varyans homojenliği varsayımının ayrıntılı raporlanmamış olması dikkate alınmalıdır.

Öneriler

Araştırma bulguları, öğretmenlerin merhamet alt boyutları ile engellilere yönelik tutumları arasında düşük düzeyde fakat anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda öneriler, çalışmada incelenen sevecenlik, paylaşma bilincinde olma, bilinçli farkındalık, umursamazlık, bağlantısızlık, ilişki kesme ve engellilere yönelik tutum değişkenleri temel alınarak aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerde yalnızca engellilik bilgisine değil, sevecenlik, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık gibi merhametin olumlu alt boyutlarını güçlendirecek uygulamalı etkinliklere de yer verilebilir.

Umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyutlarını azaltmaya yönelik olarak vaka analizi, sınıf içi senaryo çalışmaları ve yansıtıcı değerlendirme oturumları planlanabilir.

Mesleki tecrübe değişkeninde sevecenlik, paylaşma bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutlarında farklılık görülmesi nedeniyle, mesleki deneyimi az olan öğretmenler için deneyimli öğretmenlerle mentorluk ve akran desteği uygulamaları geliştirilebilir.

Okul statüsüne göre sevecenlik ve bağlantısızlık alt boyutlarında farklılık bulunması, okul ikliminin merhamet temelli öğretmen davranışlarını destekleyecek biçimde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle devlet ve özel okullarda kapsayıcı okul kültürünü güçlendirecek ortak uygulamalar yürütülebilir.

Ailesinde engelli birey bulunan öğretmenlerin merhamet alt boyutlarında farklılaşması dikkate alınarak, öğretmenlerin engelli bireyler ve aileleriyle kontrollü, etik ve eğitsel amaçlı etkileşim kurabilecekleri deneyim temelli programlar hazırlanabilir.

Engellilere yönelik tutumların geliştirilmesinde bilgi aktarımının yanında, öğretmenlerin sınıf içi uyarılma, erişilebilir etkinlik planlama ve kapsayıcı iletişim becerilerini kullanabilecekleri uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

Gelecek araştırmalarda merhamet ve engellilere yönelik tutum ilişkisi farklı illerde, farklı öğretmen branşlarında ve daha geniş örneklemelerde incelenebilir. Ayrıca boylamsal desenler, karma yöntem araştırmaları, sosyal beğenirlik kontrolü ve kapsayıcı eğitim yeterliği gibi ek değişkenlerin dâhil edildiği çok değişkenli modeller kullanılabilir.

References

- Ağın, E. (2021). Aile ve çevrenin okul disiplinine etkisine ilişkin öğrenci, öğretmen ve okul yöneticisi görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 403-428.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343-361.
- Akdeniz, S., & Deniz, M. E. (2016). Merhamet ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well Being*, 4(1), 50-61.
- Akyıldız, S. (2017). Öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 141-169.
- Allport, G. W. (1935). Attitudes. In C. Murchison (Ed.), *Handbook of social psychology*, Worcester, Clark University Press. p. 798-844.
- Aşkar, P., & Erden, M. (1987). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği. *Çağdaş Eğitim*, 121(12), 8-11.
- Atasoy, T. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygı düzeylerine göre zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi (İstanbul Örneği). *Rol Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 45-56.
- Avramidis, E., & Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: a review of the literature. *European Journal Of Special Needs Education*, 17(2), 129-147.
- Aydemir, B. (2018). Öğretmenlerdeki merhamet düzeylerinin cinsiyet, kıdem, branş ve algılanan anne-baba tutumlarına göre incelenmesi, [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. Englewood Cliffs, NJ, 1986(23-28), 2.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). Social learning theory (Vol. 1, pp. 141-154). Englewood Cliffs, Prentice hall.
- Barr, J. J. (2013). Student-teachers' attitudes toward students with disabilities: Associations with contact and empathy. *International Journal of Education and Practice*, 1(8), 87-100.
- Batson, C. D., Sager, K., Garst, E., Kang, M., Rubchinsky, K., & Dawson, K. (1997). Is empathy-induced helping due to self-other merging?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 495.
- Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (28. baskı). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. baskı). Pegem Yayınları.
- Calandri, E., Mastrokoulou, S., Marchisio, C., Monchietto, A., & Graziano, F. (2025). Teacher emotional competence for inclusive education: A systematic review. *Behavioral Sciences*, 15 (3), 359.
- Cate, P. T., Ineke, M., Markova, M., Krischler, M., & Krolak-Schwerdt, S. (2018). Promoting inclusive education: The role of teachers' competence and attitudes. *Insights into Learning Disabilities*, 15(1), 49-63.

- Çalık, T., Tabak, H. & Yavuz Tabak, B. (2018). School violence: school administrators' perspectives and ways of solution in Turkey. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 10(5), 611-620.
- Çalışoğlu, M. (2018). The analysis of the compassion levels of the classroom teachers in terms of different variables. *Journal of Education and Training Studies*, 6(7), 63-72.
- Çelikkaleli, Ö., & Ökmen, A. S. (2021). The role of empathic tendency, belief in teaching competency and job satisfaction in predicting attitudes towards the teaching profession in primary and secondary school teachers. *Educational Process: International Journal*, 10(4), 92-121.
- Çelikten, M. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237.
- Çeltekin, A. B. (2019). *Okul yöneticilerinin mesleki kimlik algıları* [Yüksek lisans tezi], Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, M., & Çetin, C. (2014). Öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 191-211.
- Day, C., & Gu, Q. (2007). Variations in the conditions for teachers' professional learning and development: Sustaining commitment and effectiveness over a career. *Oxford review of education*, 33(4), 423-443.
- De Boer, A., Pijl, S. J., & Minnaert, A. (2011). Regular primary schoolteachers' attitudes towards inclusive education: A review of the literature. *International journal of inclusive education*, 15(3), 331-353.
- Demir, C. (2023). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile engellilere yönelik tutumlarının karşılaştırılması* (Bağcılar ilçesi örneği), [Yüksek lisans tezi], İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Develi, Ü., Sakarya, S., Kılınç, M. G., Çelik, T., & Şimşek, M. (2023). Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları ile çok boyutlu duygusal empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 7(36), 1597-1606.
- Doğan Özdemir, S. (2021). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi* (İstanbul, Beylikdüzü Örneği), [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Dökmen, Z. Y. (2000). Engellilere yönelik tutum ölçeği, geliştirilmesi, geçerliği ve güvenilirliği. (Bildiri). XI. Ulusal Psikoloji Kongresi, 20-22.
- Düzel, S. A., & Akın, N. G. (2024). Özel gereksinimli öğrencilere yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi. *Journal of Sustainable Education Studies*, 5(2), 39-53.
- Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91.
- Erdoğan, B. (2017). *Yetişkinlerde mutluluğun merhamet ve saldırganlıkla ilişkisi* [Yüksek lisans tezi], Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Antonak, R. F., & Livneh, H. (2000). Measurement of attitudes towards persons with disabilities. *Disability and Rehabilitation*, 22(5), 211-224.

- Findler, L., Vilchinsky, N., & Werner, S. (2007). The multidimensional attitudes scale toward persons with disabilities (MAS) construction and validation. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 50(3), 166-176.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1977). Belief, attitude, intention, and behavior: *An introduction to theory and research*.
- Forlin, C., Loreman, T., Sharma, U., & Earle, C. (2009). Demographic differences in changing pre-service teachers' attitudes, sentiments and concerns about inclusive education. *International journal of inclusive education*, 13(2), 195-209.
- Garwood, J. D., & Van Loan, C. L. (2019). Pre-service educators' dispositions toward inclusive practices for students with emotional and behavioural difficulties. *International Journal of Inclusive Education*, 23(12), 1332-1347.
- Gedik, Z., & Toker, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumları ve sosyal beğenirlik düzeyleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 111-116.
- Genç, M. (2020). Sosyobilimsel konular ile bilim-tutum ilişkisi. İçinde, (Ed. Murat Genç) *Kuramdan uygulamaya sosyobilimsel konular*, 1-14.
- Gençtürk, Z., & Korkut, G. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Engelli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 105-126.
- Gilbert, P. (2009). *A new approach to Life's challenges*. Constable.
- Goetz, J. L., Keltner, D., & Simon-Thomas, E. (2010). Compassion: an evolutionary analysis and empirical review. *Psychological bulletin*, 136(3), 351.
- Güneş, F. (2016). Mesleki gelişim yaklaşımları ve öğretmen yetiştirme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 1006-1041.
- Hargreaves, A. (2000). Mixed emotions: Teachers' perceptions of their interactions with students. *Teaching and Teacher Education*, 16(8), 811-826.
- Hastings, R. P., & Oakford, S. (2003). Student teachers' attitudes towards the inclusion of children with special needs. *Educational Psychology*, 23(1), 87-94.
- Huang, F. (2023). The relationship between trait mindfulness and inclusive education attitudes of primary school teachers: a multiple mediating model. *Frontiers in Psychology*, 14, 1280352.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1), 491-525.
- Jiang, N., Li, H., Ju, S. Y., Kong, L. K., & Li, J. (2025). Pre-service teachers' empathy and attitudes toward inclusive education-The chain mediating role of teaching motivation and inclusive education efficacy. *Plos one*, 20(4), e0321066.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. Evrim Yayınevi.
- Karademir, T., Açıkan, M., Türkçapar, Ü., & Eroğlu, H. (2018). Beden eğitimi öğretmen adaylarının zihinsel engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 103-112.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Karataş, K. (2020). Öğretmenlik mesleğine kuramsal bir bakış. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(17), 39-56.
- Kızılkaya, G., & Sak, R. (2023). Farklı kademelerde görev yapan öğretmenler ile okul öncesi öğretmenlerinin merhamet düzeylerinin karşılaştırılması. *10. Çukurova Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi*, 760-774.
- Konuk, N. E. (2011). *Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik algı düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*, [Doktora tezi], Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köşker, M. S. (2025). *Beden eğitimi öğretmenlerinin merhamet düzeyleri ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, [Yüksek lisans tezi], İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kudrnáč, A., Bocskor, Á., & Hanzlová, R. (2024). The role of empathy in support for inclusive education. *Social Psychology of Education*, 27(5), 2367-2391.
- Marom, M., Cohen, D., & Naon, D. (2007). Changing disability-related attitudes and self-efficacy of Israeli children via the partners to inclusion programme. *International Journal of Disability, Development and Education*, 54(1), 113-127.
- Metin, Ş. (2013). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırmaya ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 146-172.
- Nas, E., Sak, R., & Tanhan, F. (2021). Lise öğrencilerinin merhamet düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(231), 305-334.
- Navarro-Mateu, D., Franco-Ochoa, J., Valero-Moreno, S., & Prado-Gascó, V. (2019). To be or not to be an inclusive teacher: Are empathy and social dominance relevant factors to positive attitudes towards inclusive education?. *PloS one*, 14(12), e0225993.
- Neff, K. (2003). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and identity*, 2(2), 85-101.
- Oran, H., & Karademir, A. (2025). Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal iyi oluşlarının sınıf iklimi üzerindeki etkisi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-88.
- Özyürek, M. (2006). *Engellilere yönelik tutumların değiştirilmesi*. Kök Yayıncılık.
- Parchomiuk, M. (2019). Teacher empathy and attitudes towards individuals with disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 66(1), 56-69.
- Pesen, A., & Demirhan, M. (2021). Öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 141-158.
- Platsidou, M., & Agaliotis, I. (2017). Does empathy predict instructional assignment-related stress? A study in special and general education teachers. *International Journal of Disability, Development and Education*, 64(1), 57-75.
- Polat, F. (2016). *Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışma yaşam kalitesi ile ilişkisi: sağlık profesyonelleri örneği*, [Yüksek lisans tezi], Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Pommier, E. A. (2011). The compassion scale. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 72, 1174.

- Richardson, V. (1996). The role of attitudes and beliefs in learning to teach. *Handbook of research on teacher education*, 2(102-119), 273-290.
- Sağlam, H., & Kavgacı, H. (2021). Öğretmenlerin duygusal zekâları ile sınıf yönetim becerileri arasındaki ilişkide öz yeterlik inancının aracılık rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 389-416.
- Scior, K. (2011). Public awareness, attitudes and beliefs regarding intellectual disability: A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 32(6), 2164-2182.
- Sezer, F. (2012). Engelli bireylere karşı olumlu tutum geliştirmeye yönelik önleyici rehberlik çalışması; Deneysel bir uygulama. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1). 16-26
- Sharma, U., Forlin, C., & Loreman, T. (2008). Impact of training on pre-service teachers' attitudes and concerns about inclusive education and sentiments about persons with disabilities. *Disability & society*, 23(7), 773-785.
- Soysal, B. (2024). *Eğitim felsefesinin gerekliliği üzerine*. Eğitim & Bilim-III, 79.
- Strauss, C., Taylor, B. L., Gu, J., Kuyken, W., Baer, R., Jones, F., & Cavanagh, K. (2016). What is compassion and how can we measure it? A review of definitions and measures. *Clinical psychology review*, 47, 15-27.
- Symeonidou, S., & Chrysostomou, M. (2025). The use of vignettes in research on the social and educational inclusion of people with disabilities: a review of the literature. *International Journal of Social Research Methodology*, 28(4), 491-507.
- Şahbaz, Ü., & Kalay, G. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, (19), 116-135.
- Şahin, A., Kün, İ., Şebin, E., & Mutlu, H. (2024). Özel eğitimde öğretmenin rol ve sorumlulukları. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(107), 996-1005.
- Şahin, S., & Yıldırım, S. (2010). Öğrenme tercihleri ve ders algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 153-168.
- Tekışık, H. H. (2006). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirme. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 329, 1-6.
- Top, E. (2018). 14 haftalık özel eğitim dersi uygulamasının üniversite öğrencilerinin empatik eğilim ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 174-183.
- Turan, M. B. (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin vicdani zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 78- 88.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*.
- Yaralı, D. (2015). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 431-455.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.

- Yepes, T. G., Etchezahar, E., & Gómez, R. L. (2025). Socio-emotional competencies and emotional intelligence as predictors of teachers' attitudes toward inclusive education. *European Journal of Education and Psychology*, 18(2), 1-23.
- Yıldırım, F., & Dökmen, Z. Y. (2004). Engellilere yönelik tutumlarla sosyal üstünlük yönelimi, adil dünya inancı ve kontrol odağı inancı arasındaki ilişkiler. 6. *Ulusal Sosyal Hizmetler Konferans Küreselleşme, Sosyal Adalet ve Sosyal Hizmetler*, 180-195.
- Yıldırım, M., & Sarı, T. (2018). Öz-şefkat ölçeği kısa formu 'nun Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2502-2517.
- Yuker, H. E. (1988). *Attitudes toward persons with disabilities*. Springer Publishing Company.
- Zengin, A., & Karagün, E. (2021). Serbest zamanlarında spor merkezlerine devam eden bireylerin egzersiz branşları açısından öfke ve merhamet düzeyleri. *Turkish Studies*, 16(1), 453-471.
- Zengin, S. (2019). Determination of attitude levels of teachers working in school for disabled students toward the sportive activities of mentally disabled individuals (Mus province example). *International Education Studies*, 12(10), 22-26.

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

We hereby declare that this article is an original work and has been prepared in accordance with the principles of research and publication ethics. The manuscript has not previously been published elsewhere and is not currently under consideration by another journal. All sources used in the study have been appropriately cited in accordance with academic conventions. We further declare that the study contains no plagiarism, data fabrication, data falsification, or manipulation, and that the research findings have been presented in accordance with the principles of scientific integrity.

Author Contributions

We hereby declare that all authors contributed jointly and equally to the design, conduct, and analysis of the study, as well as to the preparation of the manuscript. All authors have read and approved the final version of the manuscript and consented to its publication.

Conflict of Interest

We hereby declare that we have no conflicts of interest related to the preparation or publication of this article.

Funding

We hereby declare that this research received no financial support from any public institution, commercial organization, or non-profit organization.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of the manuscript, artificial intelligence tools were used to a limited extent solely to correct spelling and punctuation errors, refine the language, and improve clarity and expression. All linguistic and stylistic revisions made with the assistance of these tools were carefully reviewed and verified by the authors. We hereby declare that artificial intelligence tools were not used to generate the scientific content, research design, analyses, or academic conclusions of the study, and that full academic and ethical responsibility for the content of the manuscript rests with the authors.

Copyright and Permissions

No copyrighted material has been used in this study. Should any such material have been used, we hereby declare that all necessary permissions have been obtained and that the study does not infringe upon any intellectual property rights.

Author Approval

We have read and evaluated the final version of the manuscript, approved its content, and consented to its publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun biçimde hazırlandığını beyan ederiz. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış ve eş zamanlı olarak başka bir derginin değerlendirme sürecine sunulmamıştır. Çalışmada yararlanılan tüm kaynaklara akademik kurallara uygun biçimde atıf yapılmıştır. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini ve araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun olarak sunulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkısı

Tüm yazarlar olarak, çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analiz edilmesi ve makalenin hazırlanması süreçlerine ortak ve eşit ölçüde katkı sağladığımızı; makalenin son hâlini okuyup onayladığımızı ve yayımlanmasını kabul ettiğimizi beyan ederiz.

Çıkar Çatışması

Tarafımızca bu makalenin hazırlanması ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışmamız bulunmadığını beyan ederiz.

Finansal Destek

Bu araştırmanın herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmediğini beyan ederiz.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca yazım ve imla hatalarının düzeltilmesi, dilin düzenlenmesi ve anlatımın iyileştirilmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Bu araçlar aracılığıyla yapılan tüm dilsel ve biçimsel düzenlemeler tarafımızca dikkatle gözden geçirilmiş ve kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçlarının çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmadığını ve makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik ve etik sorumluluğun tarafımıza ait olduğunu beyan ederiz.

Telif Hakları ve İzinler

Çalışmada telif hakkına tabi herhangi bir materyal kullanılmamıştır. Böyle bir materyalin kullanılmış olması durumunda ise gerekli izinlerin alınmış olduğu ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğimizi beyan ederiz.

Yazar Onayı

Makalenin son hâlini okuyup değerlendirdik; içeriğini onaylıyor ve yayımlanmasını kabul ediyoruz.

Authors' Contribution Statement / Yazarların Katkı Oranı Beyanı

The researchers' contribution statement is as follows / Araştırmacıların katkı oranı beyanı şu şekildedir:

First author / 1. Yazar % 40,

Second author / 2. Yazar % 30,

Third author / 3. Yazar % 30.